

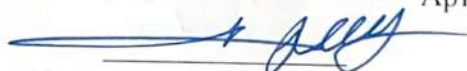
**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та аудиту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «Особливості обліку та контролю будівельно-монтажних робіт»
за матеріалами ТОВ «Криворізька будівельна компанія»**

Здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня, II курсу,
групи ОМОЗ-24-1,
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
освітня програма «Облік і
оподаткування в управлінні
підприємницькою діяльністю»

підпис здобувача вищої
освіти

Артеменко І. О.

Науковий керівник

підпис

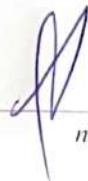
Занько Б.М.,
к.е.н., доцент

Гарант освітньо-
професійної програми

підпис

Колісник О. П.,
к.е.н., доцент

Допущено до захисту за рішенням
кафедри обліку та аудиту
протокол від «12» 01 2026 № 12

підпис

Лісовий А. В.,
д.е.н., професор

Ресстрація № 1 15.01.2026р.

(дата)

(підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

До захисту

(до захисту, на доопрацювання)

15.01.2026р.

(дата)

(підпис)

Результат захисту

4 (добре)

(оцінка)

06.02.2026р.

(дата)

(підпис)

Голова комісії:

(підпис)

Т. Г. Камінська

(ініціали, прізвище)

Члени комісії:

(підпис)

О. П. Колісник

(ініціали, прізвище)

(підпис)

В. М. Метелиця

(ініціали, прізвище)

(підпис)

Б. М. Занько

(ініціали, прізвище)

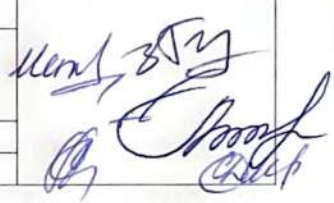
Секретар комісії:

(підпис)

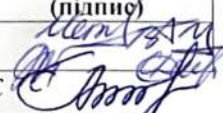
Д. Л. Судак

(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.Б.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст роботи (наукова і практична значимість роботи, її наукова новизна, глибина дослідження, здатність екстраполяції теоретичних висновків до практичних ситуацій, наявність сильних і слабких сторін, логічність та послідовність викладення матеріалу тощо)	від 0 до 30	22		
2. Рівень підготовки здобувача (володіння професійною термінологією, вміння здійснювати аналіз, приймати рішення, вносити пропозиції тощо)	від 0 до 10	10		
3. Ставлення здобувача до виконаної роботи (дотримання календарного плану, урахування пропозицій зауважень наукового керівника, оформлення роботи тощо)	від 0 до 10	10		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	42		
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 15	7		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	7		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 30	25		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	39		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	81		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.Б.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
81	B	4 (добре)	06.02.2026	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	3 (задовільно)
35-49	FX	2 (незадовільно)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та аудиту
Спеціальність, 071 «Облік і оподаткування»
ОП «Облік і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю»

Затверджую

Завідувач кафедри О.П. Колісник

28.11.2024 р.

**Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачу вищої освіти**

Артеменку Ігорю Олександровичу

1. Тема роботи: «Особливості обліку та контролю будівельно-монтажних робіт» за матеріалами ТОВ «Криворізька будівельна компанія»

Затверджена наказом ректора від «04» 12.2024 р. № 1818

2. Строк здачі закінченої роботи: 16.12.2025 р.

3. Цільова установка:

Мета роботи полягає у вивченні та розробка теоретико-методичних та практичних підходів до удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю.

Об'єкт дослідження – процес обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.

Предмет дослідження – теоретико-методичні, організаційні та практичні засади формування й удосконалення системи обліку, аналізу та контролю дебіторської заборгованості в умовах сучасної ринкової економіки.

Вихідні дані до роботи:

Законодавчі і нормативні документи, наукова і навчальна література, первинні документи, облікові регістри та форми звітності досліджуваного підприємства

4. Перелік графічного матеріалу: таблиці та рисунки за темою кваліфікаційної роботи.

6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

ВСТУП.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ

1.1. Економічна сутність та класифікація будівельно-монтажних робіт як об'єкта бухгалтерського обліку

1.2. Методичні підходи до визнання, оцінки та документального оформлення будівельно-монтажних робіт

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку та контролю будівельно-монтажних робіт в Україні

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ БУДІВЕЛЬНО-

МОНТАЖНИХ РОБІТ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «КРИВОРІЗЬКА БУДІВЕЛ КОМПАНІЯ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Криворізька будівельна компанія»

2.2. Організація бухгалтерського обліку будівельно-монтажних робіт підприємстві

2.3. Автоматизація обліку будівельно-монтажних робіт в умов використання сучасних інформаційних технологій

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ І АНАЛІЗУ БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ

3.1. Організаційно-інформаційні засади контролю будівельно-монтажних робіт

3.2. Методика проведення контролю облікових операцій з будівельно-монтажних робіт

3.3. Фінансовий аналіз ефективності діяльності ТОВ «Криворізька будівельна компанія»

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

7. Календарний план виконання роботи

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	21.10. - 25.10.2024 р.	
2.	Підготовка першого розділу роботи та подання її керівнику	15.05.2025 р.	
3.	Підготовка другого розділу роботи та подання її керівнику	30.09.2025 р.	
4.	Підготовка третього розділу роботи та подання її керівнику	01.12.2025 р.	
5.	Підготовка вступу та висновків	09.12.2025 р.	
6.	Доопрацювання з урахуванням зауважень керівника	16.12.2025 р.	
7.	Перевірка роботи на плагіат	26.12.2025 р.	
8.	Попередній захист роботи	14.01.2026 р.	
9.	Отримання відгуку керівника роботи	20.01.2026 р.	
10.	Отримання зовнішньої рецензії	27.01.2026 р.	
11.	Допуск до захисту зав. кафедрою	30.01.2026 р.	
12.	Захист роботи	06.02.2026 р.	

Дата видачі завдання 25.10.2024 р.

Керівник кваліфікаційної роботи

Гарант освітньо-професійної програми

Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти:

Артеменко І. О.

(прізвище, ініціали)

(підпис)

Занько Б. М.

(прізвище, ініціали)

(підпис)

Колісник О. П.

(прізвище, ініціали)

(підпис)

Факультету податкової справи, обліку та аудиту

Кафедра обліку та аудиту

ДОВІДКА
про перевірку кваліфікаційної роботи (проскту)
на академічний плагіат

	ПІБ автора твору	Артеменко Ігор Олександрович
	ПІБ наукового керівника	Занько Б.М.
	Тип роботи, що перевіряється (курсова, кваліфікаційна робота (просект))	Кваліфікаційна робота
	Тема роботи	Особливості обліку та контролю будівельно-монтажних робіт
я етапів роботи	Рік написання	2025
Фактич	Оригінальний текст у роботі складає %	87.66%
024	Схожість %	12.34%
р.	Цитати%	3.51%
р.		
5 р.		
25 р.		
025 р.		
025 р.		
2026 р.		
2026 р.		
2026 р.		
1.2026 р.		
2.2026 р.		

Відповідальна особа

Судак Д. Л.
(П.І.Б.)

(підпис)

Занько Б. М.

(прізвище, ініціали)

Колісник О. П.

(прізвище, ініціали)

ти:

АНОТАЦІЯ
на кваліфікаційну роботу
на тему: «Особливості обліку та контролю будівельно-монтажних робіт»

Мета роботи. Вивчення та розробка теоретико-методичних та практичних підходів до удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю на прикладі ТОВ «Криворізька будівельна компанія» з урахуванням вимог сучасної цифрової економіки та міжнародних стандартів обліку.

Завданнями роботи є: Узагальнити економічну сутність і класифікацію дебіторської заборгованості як об'єкта обліку;

- Проаналізувати нормативно-правове регулювання її обліку та оцінки;
- Дослідити систему обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю на прикладі ТОВ «Криворізька будівельна компанія»;

- Оцінити динаміку, структуру та оборотність дебіторської заборгованості підприємства;

- Визначити проблеми та розробити пропозиції щодо підвищення ефективності управління нею на основі сучасних цифрових технологій і методів аналітики.

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретико-методичні, організаційні та практичні засади формування й удосконалення системи обліку, аналізу та контролю дебіторської заборгованості в умовах сучасної ринкової економіки.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.

Базою дослідження виступає ТОВ «Криворізька будівельна компанія».

За результатами дослідження сформульовані пропозиції, які дозволять покращити облік будівельно-монтажних робіт.

Одержані результати можна використати при обліку будівельно-монтажних робіт на ТОВ «Криворізька будівельна компанія».

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2024-2025 рр.

Рік захисту роботи: 2026 р.

ANNOTATION

on qualifying work on a theme:

«Features of accounting and control of construction and installation works»

Purpose of the work. Study and development of theoretical, methodological and practical approaches to improving accounting and analytical support for receivables management using the example of LLC "Kryvyi Rih Construction Company" taking into account the requirements of the modern digital economy and international accounting standards.

The objectives of the work are: To summarize the economic essence and classification of receivables as an object of accounting;

- To analyze the regulatory and legal regulation of its accounting and valuation;
- To study the system of accounting and analytical support for receivables management using the example of LLC "Kryvyi Rih Construction Company";
- To assess the dynamics, structure and turnover of the enterprise's receivables;
- To identify problems and develop proposals for improving the efficiency of its management based on modern digital technologies and analytical methods.

The subject of the qualification work is the theoretical, methodological, organizational and practical principles of forming and improving the system of accounting, analysis and control of receivables in the conditions of a modern market economy.

The object of the qualification work is the process of accounting and analytical support for the management of receivables at the enterprise.

The research base is LLC "Kryvyi Rih Construction Company".

Based on the results of the study, proposals were formulated that will improve the accounting of construction and installation works.

Based on the results of the study, proposals were formulated that will improve the accounting of construction and installation works.

The results obtained can be used in accounting for construction and installation works at LLC "Kryvyi Rih Construction Company".

Year of qualification work: 2024-2025.

Year of thesis defense: 2026.

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ	5
1.1. Економічна сутність та класифікація будівельно-монтажних робіт як об'єкта бухгалтерського обліку	5
1.2. Методичні підходи до визнання, оцінки та документального оформлення будівельно-монтажних робіт	13
1.3. Нормативно-правове регулювання обліку та контролю будівельно-монтажних робіт в Україні	20
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «КРИВОРІЗЬКА БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ»	27
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Криворізька будівельна компанія»	27
2.2. Організація бухгалтерського обліку будівельно-монтажних робіт на підприємстві	37
2.3. Автоматизація обліку будівельно-монтажних робіт в умовах використання сучасних інформаційних технологій	49
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ І АНАЛІЗУ БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ	58
3.1. Організаційно-інформаційні засади контролю будівельно-монтажних робіт	58
3.2. Методика проведення контролю облікових операцій з будівельно-монтажних робіт	68
3.3. Фінансовий аналіз ефективності діяльності ТОВ «Криворізька будівельна компанія»	80
ВИСНОВКИ	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88
ДОДАТКИ	93

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасні умови господарювання, що характеризуються нестабільністю економічного середовища, високим рівнем ризиків та конкуренції, зумовлюють необхідність ефективного управління дебіторською заборгованістю як важливим інструментом фінансової стабільності підприємства. Зростання обсягів неповернених боргів та низька оборотність дебіторської заборгованості знижують ліквідність і платоспроможність суб'єктів господарювання, що потребує удосконалення обліково-аналітичного забезпечення її управління. Проблематика дослідження набуває особливої актуальності в умовах цифровізації бухгалтерського обліку, переходу до інтегрованої звітності та посилення вимог до аналітичної прозорості.

Питання теорії та практики управління дебіторською заборгованістю широко висвітлено у працях українських та зарубіжних науковців. Значний внесок у розробку концептуальних засад зробили такі вчені, як Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, В.В. Сопко, М.Д. Білик, І.А. Волянчук, Н.В. Бондарчук, Л.В. Черненко, які акцентували увагу на методичних аспектах обліку та оцінки дебіторської заборгованості. Проблеми аналітичного забезпечення досліджували О.В. Єфименко, О.А. Петрик, Л.Г. Кемарська, а питання контролю й управління розглядали Г.В. Савицька, В.О. Шевчук, Т.Г. Китайчук, М.М. Пастернак. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, залишається недостатньо опрацьованим питання комплексного поєднання облікових, аналітичних і контрольних інструментів у системі управління дебіторською заборгованістю підприємств реального сектору економіки, зокрема фармацевтичної галузі. Саме тому дослідження на прикладі ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» є актуальним і практично значущим для удосконалення фінансового менеджменту.

Метою дослідження є вивчення та розробка теоретико-методичних та практичних підходів до удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю на прикладі ПрАТ «Фармацевтична

фірма «Дарниця» з урахуванням вимог сучасної цифрової економіки та міжнародних стандартів обліку.

Виконання поставленої мети передбачає постановлення та вирішення подальший головних **завдань**:

- Узагальнити економічну сутність і класифікацію дебіторської заборгованості як об'єкта обліку;
- Проаналізувати нормативно-правове регулювання її обліку та оцінки;
- Дослідити систему обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю на прикладі ПрАТ «Дарниця»;
- Оцінити динаміку, структуру та оборотність дебіторської заборгованості підприємства;
- Визначити проблеми та розробити пропозиції щодо підвищення ефективності управління нею на основі сучасних цифрових технологій і методів аналітики.

Об'єктом магістерської роботи є процес обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.

Предметом дослідження є теоретико-методичні, організаційні та практичні засади формування й удосконалення системи обліку, аналізу та контролю дебіторської заборгованості в умовах сучасної ринкової економіки.

Методи дослідження. У роботі застосовано загальнонаукові й спеціальні методи, зокрема діалектичний метод – для виявлення закономірностей розвитку системи управління дебіторською заборгованістю; аналіз і синтез – для деталізації та узагальнення облікових і аналітичних показників; порівняння та групування – для оцінки структури та динаміки дебіторської заборгованості; економіко-статистичні методи – для визначення коефіцієнтів оборотності та ліквідності; графічний метод – для візуалізації аналітичних результатів; а також метод індукції й дедукції – для обґрунтування напрямів удосконалення системи управління.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ

1.1. Економічна значимість будівництва та класифікація будівельно-монтажних робіт як об'єкта бухгалтерського обліку

Будівництво - це одна з базових галузей національної економіки, яка забезпечує створення, реконструкцію, технічне переоснащення та капітальний ремонт будівель і споруд виробничого й невиробничого призначення. Вона формує матеріальну основу суспільного виробництва, адже кінцевим результатом діяльності будівельних підприємств є поява нових об'єктів основних засобів, які згодом використовуються в інших секторах економіки для створення доданої вартості.

Згідно з класифікацією видів економічної діяльності (КВЕД) будівництво охоплює комплекс взаємопов'язаних процесів, спрямованих на спорудження, добудову, модернізацію, розширення або ремонт об'єктів цивільного, промислового, транспортного та спеціального призначення. Ця сфера має не лише виробничий, а й інвестиційний характер, оскільки результатом будівельних робіт є капітальне створення матеріальних активів тривалого користування.

Будівництво виступає складною системою взаємопов'язаних економічних процесів, що охоплюють проектування, підготовку будівельних майданчиків, виконання загальнобудівельних і спеціальних робіт, а також здавання об'єктів замовникові. У бухгалтерському аспекті будівельно-монтажні роботи становлять специфічний об'єкт обліку, оскільки характеризуються тривалістю виробничого циклу, поетапним визнанням доходів і витрат, великою питомою вагою матеріальних ресурсів у структурі собівартості, а також багаторівневими договірними відносинами між замовником, підрядником і субпідрядником.

Будівельно-монтажні роботи (далі - БМР) становлять основний зміст діяльності підприємств будівельної галузі, що спрямована на створення,

реконструкцію або модернізацію об'єктів основних засобів виробничого чи невиробничого призначення. За своєю економічною природою вони є процесом відтворення капіталу у формі матеріальних активів, який завершується введенням об'єкта в експлуатацію та формуванням нового елемента національного багатства держави.

Відповідно до чинних статистичних та облікових класифікаторів до будівельно-монтажних робіт належать:

- роботи з підготовки будівельних ділянок, що включають розчищення території, демонтаж застарілих споруд, планування рельєфу та інші підготовчі операції;
- загальнобудівельні роботи зі зведення об'єктів житлового, громадського й промислового призначення, які охоплюють фундаментні, бетонні, мурувальні та покрівельні процеси;
- монтажні та спеціальні роботи, пов'язані з устаткуванням споруд інженерними системами, установленням технологічного обладнання, вентиляційних, електричних і санітарно-технічних мереж;
- роботи із завершення будівництва, серед яких оздоблювальні, пусконаладжувальні, благоустрій території тощо.

Кінцевим результатом виконання зазначених робіт виступає продукція будівництва, тобто матеріальний результат діяльності будівельних організацій, який набуває форми завершених об'єктів — будівель, споруд, комплексів або окремих конструктивних елементів. Така продукція має економічну вартість і включається до складу основних засобів підприємств-замовників після прийняття в експлуатацію.

Для потреб статистики, планування й бухгалтерського обліку продукцію будівництва поділяють за функціональним призначенням. У цьому контексті важливе значення мають стандартні групування на основі Державного класифікатора будівель і споруд та розробленої відповідно до нього Номенклатури продукції будівництва.

Рис. 1.1. Групування продукції будівництва за функціональним призначенням

Залежно від ступеня участі у процесі створення об'єкта розрізняють генеральні (генпідрядні) та субпідрядні будівельні організації.

Генеральний підрядник укладає договір безпосередньо із замовником і несе повну відповідальність за своєчасне, якісне та економічно обґрунтоване введення об'єкта в експлуатацію. До його функцій належить організація будівельного процесу, координація дій субпідрядників, планування матеріально-технічного забезпечення та контроль за використанням ресурсів.

Субпідрядні організації виконують окремі спеціалізовані роботи (електромонтажні, сантехнічні, оздоблювальні тощо) відповідно до договорів, укладених із генеральним підрядником. Результати їх діяльності передаються генпідряднику для подальшого обліку й узагальнення в межах усього будівельного проекту.

Сутність БМР полягає у здійсненні комплексу операцій, спрямованих на створення нових або вдосконалення існуючих матеріальних об'єктів. Їх результатом є готова будівельна продукція, яка після прийняття в

експлуатацію набуває форми основних засобів. Таким чином, будівництво водночас виконує функцію формування основного капіталу та джерела інвестиційного зростання національної економіки.

Таблиця 1.1

Основні види учасників процесу будівництва та їх економічна роль

Учасник	Сфера відповідальності	Характер участі в обліковому процесі
Замовник	Ініціює будівництво, фінансує проєкт, приймає об'єкт	Виступає стороною-контрагентом, об'єктом контролю доходів і витрат
Генпідрядник	Організує виконання робіт, відповідає за кінцевий результат	Формує основний обсяг бухгалтерських операцій за договором
Субпідрядник	Виконує окремі спеціалізовані види робіт	Веде аналітичний облік витрат за договорами субпідряду

Джерело: побудовано автором

У практиці господарювання будівельно-монтажні роботи поділяють також за економічним змістом на:

нове будівництво (створення об'єктів «з нуля»);
 реконструкцію (перебудова або технічне оновлення існуючих споруд);
 розширення діючих підприємств (збільшення їх потужності, площ, виробничих дільниць);

капітальний і поточний ремонт, що спрямований на відновлення функціональних характеристик будівель і споруд.

Економічні особливості БМР визначаються низкою характеристик:

Індивідуальний характер кожного об'єкта, що ускладнює стандартизацію процесів і калькулювання собівартості.

Тривалість виконання - об'єкти можуть споруджуватися протягом кількох звітних періодів, що потребує спеціального порядку визнання доходів (відповідно до П(С)БО 18 або МСФЗ 15).

Багатостадійність і поетапність - будівництво передбачає узгоджені дії численних учасників.

Висока матеріаломісткість - значна частка витрат припадає на будівельні матеріали, енергоносії, паливо, амортизацію техніки.

Таблиця 1.2

Ключові економічні характеристики будівельно-монтажних робіт

№	Ознака	Характеристика	Вплив на бухгалтерський облік
1	Тривалість циклу	Від кількох місяців до кількох років	Визнання доходу за ступенем завершеності робіт
2	Матеріаломісткість	60–80 % у структурі собівартості	Значна частка матеріальних витрат
3	Індивідуальність об'єкта	Висока	Необхідність окремих калькуляцій на кожен договір
4	Багаторівневність учасників	Генпідрядник, субпідрядники, замовник	Необхідність аналітичного обліку за договорами

Джерело: побудовано автором

З метою правильного відображення у бухгалтерському обліку БМР класифікують за різними критеріями.

1. За функціональним призначенням:

- *Будівельні роботи* — зведення будівель і споруд;
- *Монтажні роботи* — установлення технологічного обладнання, інженерних мереж;
- *Спеціальні роботи* — гідроізоляційні, оздоблювальні, електромонтажні тощо.

2. За способом виконання:

- *Господарський спосіб* — власними силами підприємства;
- *Підрядний спосіб* — за договором будівельного підряду;
- *Змішаний спосіб* — поєднання попередніх варіантів

3. За ступенем готовності:

- *Незавершені роботи* (об'єкти, що перебувають у процесі виконання);
- *Завершені об'єкти*, передані замовникові та прийняті до обліку як готова продукція.

У системі бухгалтерського обліку БМР виступають як об'єкт витрат, елемент доходів, а також як складова незавершеного виробництва.

На відміну від інших сфер, у будівництві момент завершення робіт часто не збігається з моментом отримання доходу, що зумовлює застосування методу поетапного визнання доходу (метод ступеня завершеності).

Таблиця 1.3

Класифікаційні ознаки будівельно-монтажних робіт для облікових цілей

Критерій	Варіанти класифікації	Основна бухгалтерська особливість
Спосіб виконання	Господарський, підрядний, змішаний	Визначає тип облікових документів
Ступінь готовності	Незавершені, завершені	Визначає обсяг витрат для капіталізації
Функціональне призначення	Будівельні, монтажні, спеціальні	Впливає на структуру калькуляції
Договірна форма	Генпідряд, субпідряд	Визначає межі аналітичного обліку

Джерело: побудовано автором

Основними обліковими об'єктами виступають:

витрати на виконання робіт;

об'єкти незавершеного будівництва;

розрахунки із замовниками за договорами підряду;

доходи від реалізації БМР;

гарантійні зобов'язання підрядника.

Рис. 1.2. Етапи життєвого циклу будівельно-монтажного проекту

Будівництво як галузь формує матеріально-технічну базу національної економіки, забезпечуючи розширене відтворення основних засобів. Його

частка у структурі ВВП України коливається на рівні 6–10 %, а будівельно-монтажні підприємства інтегрують діяльність понад 70 галузей, зокрема промисловості будівельних матеріалів, машинобудування, транспорту, енергетики.

Будівельно-монтажні роботи є невід’ємною складовою інвестиційної діяльності та виступають специфічним об’єктом бухгалтерського обліку, що потребує індивідуального підходу до документування, оцінки та контролю.

Їх економічна сутність полягає у створенні матеріальних активів, що забезпечують відтворення виробничого потенціалу. Особливості класифікації БМР визначають необхідність застосування спеціалізованих методів калькулювання собівартості, аналітичного обліку за договорами та контролю за ступенем завершеності.

Розуміння економічної природи й класифікаційних ознак будівельно-монтажних робіт створює основу для подальшого дослідження методики їх бухгалтерського обліку (розділ 2) та контролю (розділ 3), що має особливе практичне значення для підвищення ефективності управління діяльністю таких підприємств, як ТОВ «Криворізька будівельна компанія».

1.2. Методичні підходи до визнання, оцінки та документального оформлення будівельно-монтажних робіт

Сфера будівництва належить до видів економічної діяльності з високою часткою довгострокових контрактів, що зумовлює необхідність застосування специфічних підходів до визнання доходів і витрат. На відміну від виробництва готової продукції, де дохід визнається після реалізації, у будівництві економічна вигода формується поступово, у міру виконання робіт. Це пояснює потребу в поетапному відображенні доходів, що відповідає принципу нарахування та відповідності доходів і витрат звітним періодам.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти» та міжнародного стандарту IFRS 15 «Revenue from Contracts with Customers», доходи за будівельними договорами визнаються

пропорційно ступеню завершеності робіт на дату балансу, якщо фінансовий результат можна достовірно оцінити. У разі неможливості достовірної оцінки дохід визначається у сумі витрат, що підлягають відшкодуванню, а прибуток не формується до завершення робіт.

Таким чином, ключовим методичним підходом є метод ступеня завершеності робіт (percentage of completion method). Його застосування забезпечує рівномірний розподіл доходів між звітними періодами, дає змогу зіставити фінансові результати будівельних проектів та підтримати достовірність показників звітності.

Таблиця 1.4

Методичні підходи до визнання доходів у будівництві

Підхід	Сутність	Умови застосування	Особливості відображення в обліку
За ступенем завершеності робіт	Дохід визнається пропорційно виконаним обсягам робіт	Є достовірна оцінка фінансового результату	Відображається на рахунках 703, 238, 239
За фактичними витратами	Дохід = понесеним витратам, якщо ймовірно їх відшкодування	Результат важко оцінити достовірно	Використовується у перших періодах реалізації контракту
Після завершення робіт	Дохід визнається після здачі об'єкта	Умови контракту передбачають оплату після приймання	Використовується рідко, суперечить принципу нарахування

Джерело: побудовано автором

Метод ступеня завершеності дозволяє визначити фінансовий результат ще до завершення будівництва. Для цього застосовують різні бази оцінки: відношення понесених витрат до кошторисної вартості, частку виконаних робіт у натуральному вимірі або експертну оцінку готовності.

Документальне оформлення є ключовим елементом методики обліку, оскільки воно забезпечує доказовість господарських операцій, визначає підстави для визнання доходів і витрат та забезпечує взаєморозрахунки між учасниками будівництва.

До основних первинних документів, що застосовуються у сфері будівництва, належать:

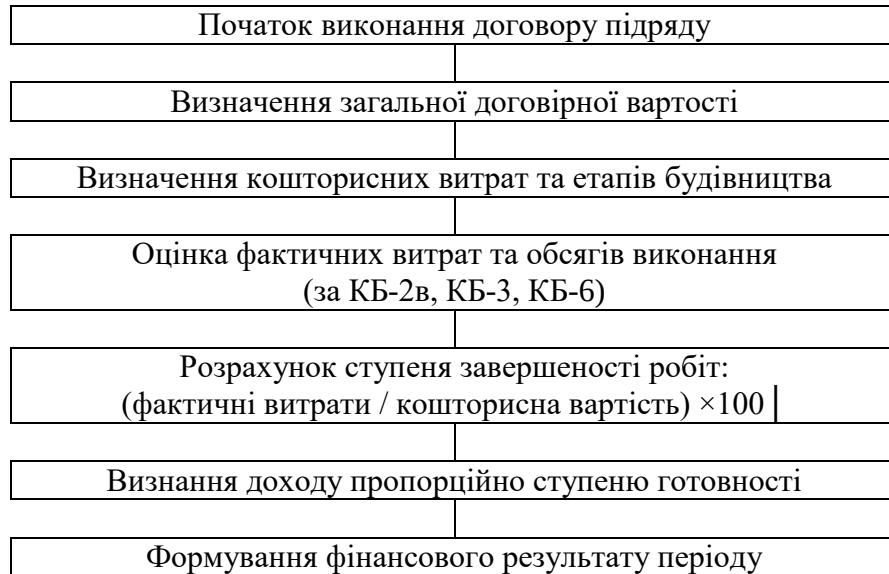

Рис. 1.3. Послідовність визначення ступеня завершеності будівельного контракту

Журнал обліку виконаних робіт (форма № КБ-6) — фіксує фактичний обсяг виконаних робіт у натуральних і вартісних показниках;

Акт приймання виконаних підрядних робіт (форма № КБ-2в) — підтверджує виконання робіт за звітний період і є підставою для розрахунків із замовником;

Довідка про вартість виконаних робіт і витрати (форма № КБ-3) — відображає накопичувальні показники вартості робіт з початку року.

Хоча наказ Мінрегіонрозвитку № 554, який затверджував ці форми, втратив чинність, вони продовжують широко використовуватися підприємствами галузі як типові елементи облікової практики. Багато підприємств, зокрема ТОВ «Криворізька будівельна компанія», розробляють власні форми первинних документів, які базуються на зазначених зразках і відповідають вимогам ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність».

Наявність належно оформлених актів і довідок є необхідною умовою для визнання доходів. Їх відсутність або неправильне оформлення призводить до

ризиків зниження чи завищення фінансових результатів, а також ускладнює аудит.

Таблиця 1.5

Основні форми документального оформлення будівельно-монтажних робіт

Документ	Зміст	Періодичність складання	Хто складає
КБ-6	Облік обсягів робіт (у натуральних і грошових одиницях)	Постійно, у процесі виконання	Виконроб, технік
КБ-2в	Підтвердження виконаних робіт за період	Щомісяця, після перевірки замовником	Інженер, бухгалтер, замовник
КБ-3	Узагальнення вартості робіт з початку року	Щомісяця, після КБ-2в	Бухгалтерія підрядника

Джерело: побудовано автором

Методичні підходи до визнання доходів і витрат у будівництві визначають специфіку фінансової звітності підприємств галузі. Застосування методу ступеня завершеності, використання спеціалізованих субрахунків 238 і 239, а також чітке документальне оформлення (КБ-2в, КБ-3, КБ-6) забезпечують дотримання принципів облікової політики та достовірність фінансових результатів.

Ефективна система документування будівельно-монтажних робіт є ключовим елементом внутрішнього контролю, гарантує законність розрахунків із замовниками та сприяє прозорості діяльності підрядних організацій.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку та контролю будівельно-монтажних робіт в Україні

Будівельна діяльність в Україні є однією з найбільш зарегульованих сфер господарювання, що пояснюється її соціальною, інвестиційною та екологічною значущістю. Законодавче поле функціонування галузі формують як нормативні акти загальноєкономічного характеру (закони, кодекси, укази), так і спеціалізовані підзаконні документи, які визначають правила ведення

бухгалтерського обліку, оподаткування та контролю будівельно-монтажних робіт.

Ключові положення щодо організації обліку та контролю діяльності підприємств будівельної сфери закріплені у таких нормативно-правових актах:

Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” (1999 р.) — визначає загальні принципи ведення обліку, визнання доходів і витрат, повноваження органів державного регулювання;

Господарський кодекс України та Цивільний кодекс України - регламентують правові засади укладання та виконання договорів підряду, у тому числі будівельних контрактів;

Закон України “Про регулювання містобудівної діяльності” (2011 р.) - визначає організаційно-правові основи забудови територій, порядок отримання дозволів на виконання будівельних робіт;

Таблиця 1.6

Основні нормативно-правові акти, що регламентують будівельну діяльність в Україні

№	Нормативний акт	Предмет регулювання	Орган, що затвердив
1	Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність»	Єдині засади обліку та звітності	Верховна Рада України
2	Закон «Про регулювання містобудівної діяльності»	Ліцензування, дозвільна система	Верховна Рада України
3	НП(С)БО 18 «Будівельні контракти»	Визнання доходів і витрат за договорами підряду	Міністерство фінансів України
4	Методичні рекомендації № 573	Формування собівартості будівельно-монтажних робіт	Мінрегіонбуд України
5	Податковий кодекс України	Оподаткування результатів будівництва	Верховна Рада України

Джерело: побудовано автором

Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з будівництва об'єктів (Постанова КМУ № 1396 від 05.12.2007 р.);

Податковий кодекс України - регламентує порядок оподаткування доходів від виконання будівельних контрактів, визначення бази обкладання ПДВ та податком на прибуток.

Ці документи створюють комплексну систему правового регулювання, яка охоплює як економічний, так і контрольний аспекти діяльності будівельних підприємств.

Особливості бухгалтерського обліку у сфері будівництва обумовлені значною тривалістю виробничих циклів, наявністю незавершеного виробництва, специфічними умовами розрахунків між підрядниками і замовниками та складною структурою витрат. Саме ці чинники спричинили ухвалення галузевого стандарту НП(С)БО 18 “Будівельні контракти”, який визначає принципи обліку доходів і витрат залежно від ступеня завершеності робіт.

Таблиця 1.7

Нормативна база бухгалтерського обліку будівельно-монтажних робіт

Документ	Основне призначення	Важливі положення
НП(С)БО 18 «Будівельні контракти»	Облік доходів і витрат за довгостроковими договорами	Визнання за ступенем завершеності
НП(С)БО 16 «Витрати»	Визначення структури та класифікації витрат	Розподіл на змінні і постійні ЗВВ
МСФЗ 15	Визнання доходів за договорами з клієнтами	Ідентифікація зобов'язань за контрактом
Інструкція № 291	План рахунків для обліку БМР	Використання рахунків 23, 231, 238, 239, 703, 903
Методичні рекомендації № 573	Формування собівартості робіт	Включення прямих і загальновиробничих витрат

Джерело: побудовано автором

Крім П(С)БО 18, важливе місце в системі регулювання займають такі документи:

П(С)БО 15 “Дохід” – визначає загальні критерії визнання доходу;

П(С)БО 16 “Витрати” – регулює класифікацію та відображення витрат;

Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій (Наказ Мінфіну № 291 від 30.11.1999 р.);

МСФЗ 15 “Revenue from Contracts with Customers” – встановлює п’ятиетапну модель визнання доходів, яка гармонізована з НП(С)БО 18.

Контроль у будівельній галузі є багаторівневим і охоплює як внутрішній фінансовий контроль на рівні підприємства, так і зовнішній державний і аудиторський нагляд. Його правову основу формують:

Закон України “Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні” (2001 р.);

Закон “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” (2017 р.);

Постанова КМУ № 550 від 11.07.2007 р. “Про здійснення технічного нагляду за будівництвом”;

Методичні рекомендації з інвентаризації активів і зобов’язань (Наказ Мінфіну № 879 від 02.09.2014 р.);

Національні стандарти аудиту, гармонізовані з Міжнародними стандартами аудиту (МСА 300, 500, 520).

У межах підприємства система внутрішнього контролю реалізується через інвентаризацію, перевірку актів КБ-2в, КБ-3, ревізію договорів, аналіз витрат, а також внутрішній аудит, який перевіряє законність господарських операцій, відповідність нормативам та достовірність звітності.

Крім того, специфіка будівельної галузі передбачає обов’язкове зовнішнє технічне інспектування, яке здійснюють служби архітектурно-будівельного контролю (ДІАМ). Це дозволяє забезпечити дотримання вимог безпеки, технологічних норм і ефективне використання інвестицій.

Сучасна система нормативно-правового регулювання будівельно-монтажних робіт в Україні характеризується високим рівнем деталізації, але недостатньою узгодженістю між стандартами національного та міжнародного рівня. Попри це, гармонізація П(С)БО 18 з МСФЗ 15 забезпечує можливість порівнянності фінансової звітності будівельних підприємств із міжнародними практиками.

Водночас контрольна функція бухгалтерського обліку в будівництві залишається центральним інструментом забезпечення фінансової дисципліни, прозорості операцій і запобігання фінансовим ризикам. Вона реалізується через інтеграцію фінансового, технічного й аудиторського контролю в єдину систему моніторингу.

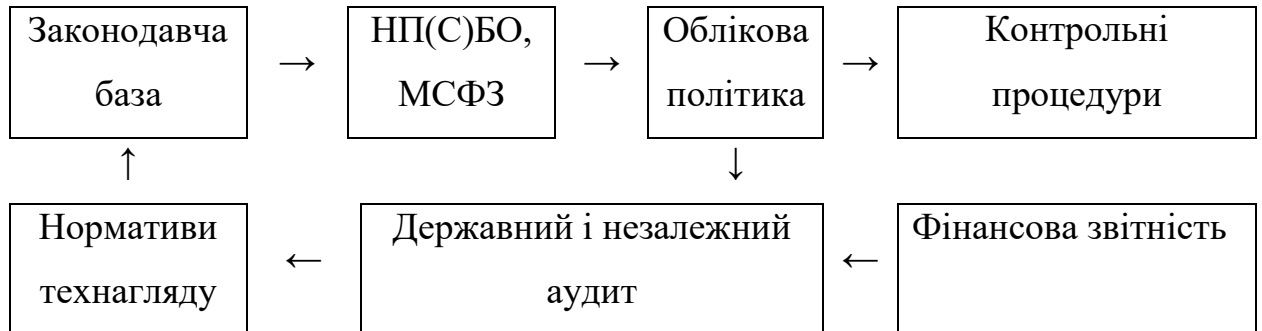

Рис. 1.4. Взаємозв'язок нормативного регулювання, обліку і контролю у сфері БМР

Таким чином, нормативно-правова база обліку та контролю будівельно-монтажних робіт в Україні є складною багаторівневою системою, що охоплює законодавче, галузеве, фінансове, податкове й аудиторське регулювання. Її ефективне застосування забезпечує законність діяльності підприємств, достовірність звітності та підвищення ефективності управлінських рішень у сфері будівництва.

РОЗДІЛ II

МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «КРИВОРІЗЬКА БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Криворізька будівельна компанія»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Криворізька будівельна компанія» (скорочено - ТОВ «КБК») є приватним підприємством, яке функціонує у будівельній галузі України та має центральний офіс у місті Кривий Ріг Дніпропетровської області. Юридична адреса підприємства відповідає фактичному місцю його розташування: 50005, м. Кривий Ріг, вул. Каховська, 33.

Компанія була заснована 25 вересня 2000 року (первинна організаційно-правова форма - закрите акціонерне товариство) і з 21 листопада 2010 року функціонує у статусі товариства з обмеженою відповідальністю. Згідно з даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців і громадських формувань, державна реєстрація підприємства з кодом ЄДРПОУ 37861655 була поновлена 25 жовтня 2011 року.

ТОВ «КБК» є самостійним господарюючим суб'єктом, що не має філій чи відокремлених підрозділів. Основний капітал формується виключно приватними інвесторами. Структура власності підприємства включає трьох засновників: Переверзєва Василя Івановича (частка - 50 %), Переверзєву Галину Павлівну (25 %) і Переверзєва Олександра Васильовича (25 %). Загальний розмір статутного капіталу становить 40,3 млн грн, а генеральним директором і головним засновником є Переверзєв В. І.

Підприємство володіє ліцензією на здійснення будівельної діяльності, а з 2008 року - також правом виконання генпідрядних робіт у капітальному будівництві. Діяльність компанії охоплює повний цикл будівельно-монтажних робіт - від підготовчих і проектних до здачі об'єкта «під ключ». ТОВ «КБК» реалізує проекти промислового, соціального й цивільного спрямування на

території України, зокрема на підприємствах металургійного, цементного та гірничодобувного секторів.

Виробнича база компанії розміщена неподалік одного з її ключових партнерів - ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», що забезпечує зручну логістику, оперативне постачання матеріалів і зниження витрат на транспортування. Компанія має власні складські та виробничі приміщення, оснащені сучасною технікою, а також використовує орендовані основні засоби для забезпечення гнучкості у виконанні замовлень.

До складу персоналу входять фахівці інженерно-технічного профілю, які відповідають за організацію та контроль будівельних процесів, і працівники робітничих спеціальностей, котрі мають офіційні дозволи на роботу в умовах підвищеної небезпеки. Високий рівень кваліфікації кадрів дає змогу підприємству забезпечувати виконання складних об'єктів із дотриманням вимог техніки безпеки, екологічних норм і стандартів якості.

Таблиця 2.1

Ідентифікаційні реквізити, місцезнаходження та засоби зв'язку емітента

Повне найменування	Товариство з обмеженою відповідальністю "Криворізька будівельна компанія"
Скорочене найменування	ТОВ "КБК"
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Код за ЄДРПОУ	37861655
Код території за КАТОТТГ	UA12060170010378670
Територія (область)	Україна, Дніпропетровська область
Район	Криворізький р-н
Поштовий індекс	50005
Населений пункт	місто Кривий Ріг
Вулиця, будинок	вул. Каховська, 33
Міжміський код та телефон	0564044999
Реєстр платника ПДВ	Індивідуальний податковий номер: 378616504828

Джерело: складено автором

Статут Товариства з обмеженою відповідальністю "Криворізька будівельна компанія" затверджено протоколом загальних зборів учасників протоколом № 53 від 05.10.2022. Номер запису: 908-910. Індивідуальний податковий номер - 378616504828.

Інформацію щодо видів діяльності Товариства згідно даних ЄДРПОУ наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Основний та додатковий види діяльності

Код за КВЕД	Вид діяльності
41.20	Будівництво житлових і нежитлових будівель
25.11	Виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій
42.99	Будівництво інших споруд, н.в.і.у.
43.11	Знесення
43.99	Інші спеціалізовані будівельні роботи, н.в.і.у.
46.21	Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин
77.32	Надання в оренду будівельних машин і устаткування
77.33	Надання в оренду офісних машин і устаткування, у тому числі комп'ютерів
77.39	Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів, н.в.і.у.
46.73	Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням
46.90	Неспеціалізована оптова торгівля
68.20	Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
71.12	Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах
74.90	Інша професійна, наукова та технічна діяльність, н.в.і.у.
77.11	Надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів
77.12	Надання в оренду вантажних автомобілів
42.11	Будівництво доріг і автострад

Джерело: складено автором

ТОВ «КБК» здійснює будівельно-монтажні роботи як із матеріалів замовника, так і з власних ресурсів, закуплених за рахунок власних коштів. До складу робіт, які виконує підприємство, входять:

Підготовчий етап:

розчищення території та підготовка ділянки під забудову;

демонтаж старих будівель і споруд;

прокладання тимчасових інженерних мереж і будівництво допоміжних доріг.

Комплекс робіт нульового циклу:

земляні роботи, вертикальне планування;

улаштування ґрунтових основ, фундаментів, стін підземної частини;
будівництво заглиблених конструкцій за технологією «стіна в ґрунті».

Зведення каркасів та огорожувальних конструкцій:

монтаж монолітних бетонних і залізобетонних елементів;

встановлення колон, ригелів, плит, балок і ферм;

монтаж вентиляційних і ліфтових шахт, санітарно-технічних кабін;

спорудження металевих та дерев'яних конструкцій.

Кам'яні, фасадні та покрівельні роботи:

кладка стін і перегородок;

улаштування різних видів покрівель — рулонних, полімерних, мембранних, бітумних.

Внутрішні загальнобудівельні роботи:

монтаж перегородок, скляних конструкцій, вікон і дверей;

ізоляційні, облицювальні та декоративні оздоблення;

улаштування підлог різних типів — дерев'яних, полімерних, плиткових.

Благоустрій та озеленення:

облаштування майданчиків, пішохідних доріжок, проїздів;

спорудження відкритих спортивних об'єктів;

озеленення та ландшафтні роботи.

У структурі підприємства функціонує п'ять будівельних ділянок і цех із виробництва металоконструкцій, що забезпечує комплексність виконання робіт і незалежність від сторонніх постачальників.

Організаційна модель управління ТОВ «КБК» побудована за принципом ієрархічно-функціонального розподілу повноважень, що дозволяє координувати роботу всіх підрозділів. Керівництво компанії очолює генеральний директор, якому підпорядковуються заступники, відповідальні за окремі напрями - виробництво, фінанси, комерційну діяльність, технічний контроль, кадрову політику.

Така модель управління забезпечує оперативність прийняття рішень, підвищує рівень відповідальності керівників підрозділів та сприяє ефективному використанню ресурсів підприємства.

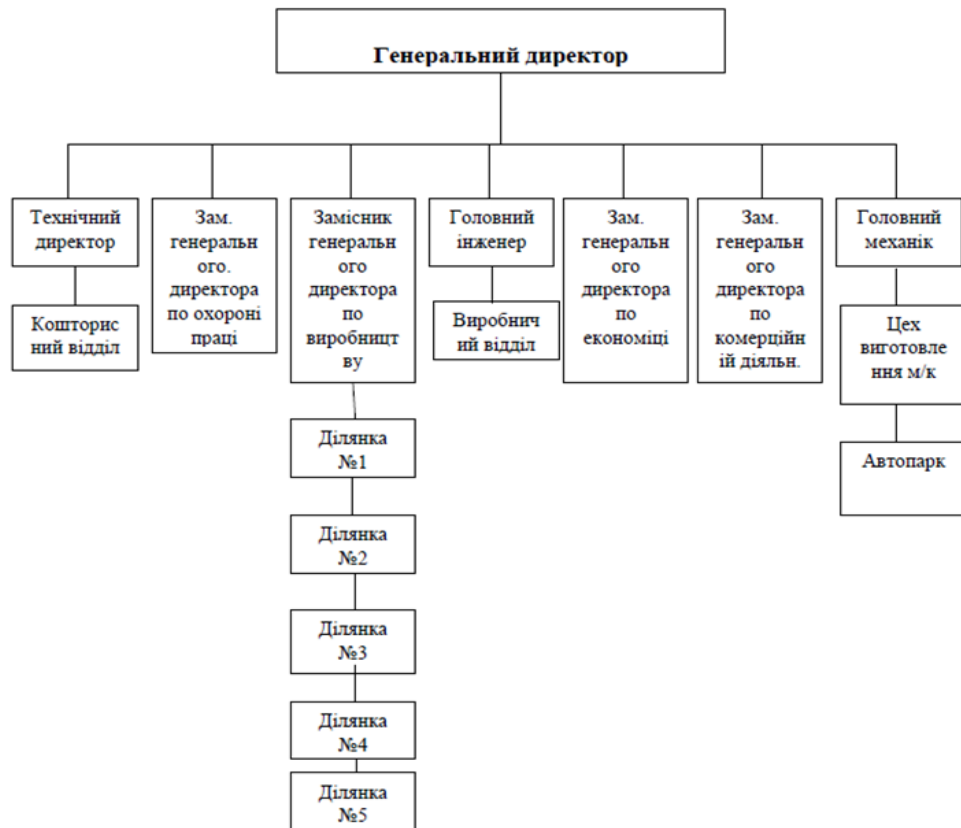

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ТОВ «Криворізька будівельна компанія»

ТОВ «Криворізька будівельна компанія» є одним із провідних підприємств регіону у сфері каркасно-монолітного будівництва. Компанія активно впроваджує інноваційні технології, сучасні матеріали та проєктні рішення, що відповідають європейським стандартам енергоефективності й безпеки.

Підприємство систематично бере участь у тендерних процедурах на виконання будівельних робіт для великих промислових об'єктів, що свідчить про високу конкурентоспроможність та стабільну ділову репутацію.

Високий рівень організації праці, застосування систем управління якістю та постійне підвищення кваліфікації працівників забезпечують реалізацію навіть найскладніших проєктів у встановлені строки. Кожен

завершений об'єкт стає прикладом поєднання технологічності, надійності та економічної доцільності, що зміцнює позиції компанії на національному ринку будівництва.

З огляду на масштаб діяльності та багатoproфільність проєктів, визначення ринкової позиції ТОВ «Криворізька будівельна компанія» виступає одним із ключових інструментів стратегічного управління та планування розвитку. Системний аналіз конкурентного середовища дозволяє ідентифікувати сильні сторони підприємства, визначити чинники ризику, оцінити рівень фінансової стабільності й можливості подальшого розширення бізнесу.

Таблиця 2.3

Ринковий скоринг ТОВ «Криворізька будівельна компанія»

Фінансовий індикатор	2020	2021	2022	2023	2024
Індекс MarketScore	B/2.9	A/3.4	B/2.9	B/2.8	A/3.5
Частка у секторі	0,04%	0,06%	0,03%	0,01%	0,05%
Частка ринку	0,08%	0,12%	0,06%	0,02%	0,08%
Частка на субринку	0,09%	0,13%	0,08%	0,02%	0,10%
Місце компанії в секторі	351	207	462	1854	364
Місце компанії на ринку	223	123	291	1118	235
Місце компанії на субринку	189	104	240	943	205
Абсолютний приріст виручки за рік, млн грн	-536,9	105,8	-197,0	-53,3	159,4
Відносний приріст виручки за рік, %	-75,0%	59,1%	-69,2%	-60,8%	463,4%
Абсолютний середньорічний приріст виручки за 3 роки, млн грн	-27,7	-72,4	-209,4	-48,2	-30,3
Сукупний середньорічний темп зростання виручки за 3 роки, %	-11,9%	-17,2%	-50,3%	-42,3%	-12,0%

Джерело: складено автором

Результати оцінки ринкової позиції ТОВ «Криворізька будівельна компанія» свідчать про нерівномірну динаміку фінансово-економічних показників протягом аналізованого періоду. Індекс MarketScore демонструє коливання між рівнями В (2,8–2,9) та А (3,4–3,5), що вказує на нестабільну, але поступово поліпшувану ринкову стійкість у 2024 році після спадів у 2021–2023 рр. Позитивна тенденція індексу зумовлена зростанням обсягів генпідрядних робіт і підвищенням фінансової дисципліни підприємства.

Частка компанії у секторі, ринку та субринку залишається відносно невеликою — не перевищує 0,13 %, однак у 2024 році спостерігається пожвавлення конкурентних позицій після різкого падіння в 2023 р. Це свідчить про ефективне реагування менеджменту на ринкові коливання та відновлення проєктної активності.

Аналіз місця підприємства у рейтингах також підтверджує цикл відновлення: після зниження до 1854 позиції у 2023 р. компанія повертається до 364 місця у секторі й 205 місця на субринку. Незважаючи на періоди від’ємної динаміки виручки (2020, 2022, 2023 рр.), 2024 рік характеризується зростанням доходів на 159,4 млн грн (або +463,4 %), що є наслідком розширення портфеля замовлень і підписання кількох масштабних контрактів.

Сукупний середньорічний темп зростання за три роки залишається від’ємним (–12 %), проте тенденція останнього року демонструє перехід від фази стагнації до стабілізації. Це свідчить про поступове зміцнення фінансової бази, поліпшення управлінських процесів та зростання довіри інвесторів до ТОВ «Криворізька будівельна компанія» як до надійного учасника ринку будівельно-монтажних послуг.

Таблиця 2.4

Горизонтальний аналіз активів ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за 2023 – 2024 роки

Показник	2023, тис. грн	2024, тис. грн	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
Нематеріальні активи	0	0	0	0,00
Незавершені капітальні інвестиції	0	0	0	0,00
Основні засоби	74 223	74 336	+113	+0,15
Інвестиційна нерухомість	0	0	0	0,00
Відстрочені податкові активи	0	0	0	0,00
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ, разом	74 223	74 336	+113	+0,15
Запаси	6 197	12 088	+5 891	+95,09
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	29 111	64 415	+35 304	+121,25
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	1 298	559 526	+558 228	+42 991,15

Продовження таблиці 2.4.

Показник	2023, тис. грн	2024, тис. грн	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
Дебіторська заборгованість з бюджетом	3 966	0	-3 966	-100,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	26	680	+654	+2 515,38
Грошові кошти та їх еквіваленти	24 897	64 449	+39 552	+158,83
Інші оборотні активи	0	101 017	+101 017	—
ОБОРОТНІ АКТИВИ, разом	65 513	802 208	+736 695	+1 124,10
АКТИВИ (Баланс)	139 736	876 544	+736 808	+527,45

Джерело: розраховано автором за даними youcontrol

Результати горизонтального аналізу активів ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за 2023–2024 роки демонструють суттєве зростання вартості активів підприємства — на 736,8 млн грн або 527,5 %, що свідчить про активну фазу фінансово-виробничого розвитку. Основним драйвером такого приросту стали оборотні активи, збільшення яких у понад 12 разів (з 65,5 млн грн до 802,2 млн грн) вказує на інтенсифікацію поточної діяльності компанії та розширення обсягів виконуваних робіт.

Структурно найбільший приріст зафіксовано за статтею дебіторська заборгованість за виданими авансами (+558,2 млн грн), що може бути наслідком укладення масштабних договорів підряду із значними передплатами постачальникам і субпідрядним організаціям. Одночасно зростання грошових коштів на 158,8 % свідчить про підвищення ліквідності підприємства, що є позитивним сигналом для інвесторів та контрагентів.

Запаси зросли на 95,1 %, що відображає створення виробничих резервів для виконання поточних і майбутніх замовлень. Це підсилює операційну гнучкість і дозволяє компанії своєчасно реагувати на зміну кон'юнктури ринку. Незначні зміни у складі необоротних активів (+0,15 %) вказують на стабільність матеріально-технічної бази без суттєвого оновлення основних засобів, що є типовим для підприємств, які орієнтуються на використання вже сформованої інфраструктури.

Загалом спостерігається зміна структури активів на користь оборотних, що свідчить про перехід підприємства до більш гнучкої фінансової моделі

управління. Така динаміка підтверджує нарощування масштабів операційної діяльності, розширення контрактної бази та посилення позицій ТОВ «Криворізька будівельна компанія» на ринку будівельно-монтажних послуг України.

Таблиця 2.5

Горизонтальний аналіз пасивів ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за 2023 – 2024 роки

Показник	2023	2024	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
Зареєстрований капітал	40 300	40 300	0	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	36 153	33 536	-2 617	-7,24
Власний капітал, разом (1495)	76 453	73 836	-2 617	-3,42
Довгострокові зобов'язання і забезпечення (1595)	0	0	0	0,00
Кредиторська заборгованість: товари/роботи/послуги (1615)	5 430	40 219	+34 789	+640,3
Кредиторська заборгованість: розрахунки з бюджетом (1620)	140	4 667	+4 527	+3 233,6
Кредиторська заборгованість: страхування (1625)	136	587	+451	+331,6
Кредиторська заборгованість: оплата праці (1630)	554	2 392	+1 838	+331,7
Кредиторська заборгованість за одержаними авансами (1635)	1 838	600 520	+598 682	+32 563,3
Кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками (1640)	53	2 110	+2 057	+3 882,1
Інші поточні зобов'язання (1690)	55 132	152 213	+97 081	+176,1
Поточні зобов'язання, разом (1695)	63 283	802 708	+739 425	+1 168,8
ПАСИВ (Баланс) (1900)	139 736	876 544	+736 808	+527,5

Джерело: розраховано автором за даними youcontrol

Результати горизонтального аналізу пасивів ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за 2023–2024 роки свідчать про глибокі структурні зрушення у джерелах формування капіталу. Загальна сума пасивів зросла з 139,7 млн грн до 876,5 млн грн, тобто на 736,8 млн грн (527,5 %), що узгоджується з аналогічним приростом активів і підтверджує фінансову рівновагу балансу.

Основним джерелом цього зростання стало суттєве нарощення поточних зобов'язань, які збільшилися більш ніж у десять разів (на 739,4 млн грн). Найбільш динамічне зростання спостерігається за статтею «кредиторська заборгованість за отриманими авансами», яка піднялася з 1,8 млн грн до 600,5 млн грн (+32 563 %). Це свідчить про масштабне залучення авансових платежів від замовників — типовий механізм фінансування у будівельній сфері, що демонструє високий рівень довіри контрагентів і збільшення портфеля проєктів компанії.

Значне зростання кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги (+640 %) і розрахунками з бюджетом (+3 233 %) відображає активізацію операційної діяльності, зокрема збільшення обсягів закупівель матеріалів і розрахунків з державними фондами. Водночас підвищення зобов'язань із заробітної плати та страхування (+331 %) вказує на розширення кадрового потенціалу та підвищення виробничого навантаження.

Власний капітал, навпаки, дещо скоротився (–3,4 %), що може бути наслідком часткового використання нерозподіленого прибутку для фінансування поточних потреб і забезпечення оборотності коштів. Сталість розміру статутного капіталу підтверджує стабільність структури власності підприємства.

Отже, фінансова стратегія ТОВ «КБК» орієнтована на операційне розширення за рахунок залучення короткострокових джерел фінансування, що відповідає динаміці розвитку великих підрядних компаній. Проте така модель потребує посиленого контролю за ліквідністю, щоб уникнути ризиків надмірної кредиторської залежності.

2.2. Організація бухгалтерського обліку будівельно-монтажних робіт на підприємстві

Організація бухгалтерського обліку будівельно-монтажних робіт (БМР) у ТОВ «Криворізька будівельна компанія» ґрунтується на поєднанні методичних положень національних стандартів бухгалтерського обліку та

галузевих особливостей будівельного виробництва. Відповідно до чинних нормативних документів (НП(С)БО 18 «Будівельні контракти», НП(С)БО 7 «Основні засоби», НП(С)БО 9 «Запаси», НП(С)БО 11 «Зобов'язання», НП(С)БО 16 «Витрати»), підприємство формує власну облікову політику, що визначає порядок визнання доходів, оцінювання витрат, ведення первинної документації та складання звітності.

Будівельна діяльність має ряд специфічних рис, що безпосередньо впливають на побудову системи бухгалтерського обліку:

- тривалість виробничого циклу та поетапність виконання робіт;
- наявність договорів підряду (генпідрядних і субпідрядних);
- застосування кошторисної вартості як бази оцінювання;
- високий рівень матеріаломісткості та трудомісткості робіт;
- значна частка витрат на тимчасові споруди, механізми, оренду техніки та оплату праці.

ТОВ «Криворізька будівельна компанія» організовує бухгалтерський облік у розрізі окремих будівельних об'єктів (контрактів), що забезпечує контроль витрат та формування достовірної інформації для управлінських і фінансових цілей. Для цього використовуються об'єктні калькуляції, журнали виконаних робіт та акти КБ-2в, КБ-3, які узгоджуються із замовником.

Облікова політика ТОВ «Криворізька будівельна компанія» визначає порядок обліку витрат, доходів, розрахунків та оцінювання незавершеного виробництва. Основні елементи облікової політики наведено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Структура облікової політики ТОВ «Криворізька будівельна компанія» щодо будівельних контрактів

Елемент облікової політики	Зміст (з урахуванням НП(С)БО)
Об'єкт обліку	Окремий будівельний контракт або його етап (секція, поверх, корпус).
Визнання доходів	За ступенем завершеності робіт згідно з НП(С)БО 18. Доходи визнаються пропорційно фактичним витратам або за актами КБ-2в.

Продовження таблиці 2.6.

Елемент облікової політики	Зміст (з урахуванням НП(С)БО)
Оцінка витрат	Фактична собівартість, що включає прямі матеріальні, трудові витрати, амортизацію, оренду техніки, загальновиробничі витрати.
Облік запасів	За первісною вартістю відповідно до НП(С)БО 9, із застосуванням методу середньозваженої собівартості.
Амортизація основних засобів	Прямолінійний метод (НП(С)БО 7), строк — відповідно до строку експлуатації об'єкта.
Форма розрахунків	Безготівкові, авансові платежі, акти приймання-передачі робіт.
Документування	Використовуються форми КБ-2в, КБ-3, Журнал обліку виконаних робіт, накладні, акти списання матеріалів.

Джерело: складено автором

Первинна документація є базою для бухгалтерського обліку будівельних операцій. У ТОВ «Криворізька будівельна компанія» основними документами є:

договір підряду, що визначає обсяг, термін і вартість робіт;
кошторис - фінансовий документ для оцінки вартості об'єкта;
Акт приймання виконаних робіт (форма КБ-2в);
Довідка про вартість виконаних робіт і витрат (форма КБ-3);
журнал виконаних робіт (КБ-6);
відомості списання матеріалів, таблиці робочого часу, акти внутрішнього переміщення техніки.

Ці документи є основою для визначення ступеня завершеності робіт, обґрунтування витрат та формування доходів за періодами.

Витрати групуються за економічним змістом відповідно до НП(С)БО 16. Для ТОВ «КБК» характерна класифікація витрат, наведена у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7**Класифікація витрат у будівництві ТОВ «КБК»**

Група витрат	Зміст
Прямі матеріальні витрати	Вартість будівельних матеріалів, конструкцій, палива, електроенергії.
Прямі витрати на оплату праці	Заробітна плата робітників-будівельників, нарахування ЄСВ.

Продовження таблиці 2.7

Група витрат	Зміст
Загальновиробничі витрати	Витрати на управління будівельними ділянками, утримання тимчасових споруд, комунальні послуги, транспорт.
Інші прямі витрати	Амортизація будівельних машин, витрати на оренду техніки, інструменту.
Адміністративні витрати	Утримання апарату управління, бухгалтерії, витрати на зв'язок, канцелярію.
Витрати майбутніх періодів	Підготовчі роботи, тимчасові будівлі, передвиробничі витрати.

Джерело: складено автором

Бухгалтерський облік будівельно-монтажних робіт ведеться із застосуванням Плану рахунків бухгалтерського обліку (Наказ Мінфіну №291). Типова схема кореспонденцій рахунків для ТОВ «КБК» подана у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Типова кореспонденція рахунків з обліку будівельно-монтажних робіт у ТОВ «КБК»

№	Господарська операція	Дебет	Кредит
1	Відпуск матеріалів на об'єкт	23 «Виробництво»	20 «Виробничі запаси»
2	Нарахування заробітної плати робітникам	23	66 «Розрахунки з оплати праці»
3	Нарахування амортизації машин	91 «Загальновиробничі витрати»	13 «Знос (амортизація)»
4	Віднесення загальновиробничих витрат на собівартість	23	91
5	Визнання доходу від виконаних робіт (за актом КБ-2в)	36 «Розрахунки з покупцями»	703 «Дохід від реалізації робіт»
6	Відображення собівартості реалізованих робіт	903 «Собівартість реалізованих робіт»	23
7	Отримання авансу від замовника	31 «Рахунки в банках»	681 «Розрахунки за авансами»
8	Зарахування авансу після виконання робіт	681	36

Джерело: складено автором

Собівартість будівельно-монтажних робіт формується за елементами витрат і об'єктами калькулювання. До складу витрат включаються матеріальні

витрати, оплата праці, соціальні відрахування, амортизаційні відрахування та інші прямі витрати, а також частка загальновиробничих витрат.

Таблиця 2.9

Приклад розрахунку собівартості будівельно-монтажних робіт на прикладі ТОВ «КБК»

Стаття витрат	Сума, тис. грн	Питома вага, %
Матеріальні витрати	20 981	11,9
Оплата праці	21 286	12,1
Відрахування на соціальні заходи	4 603	2,6
Амортизація	17 111	9,7
Інші операційні витрати	113 585	64,0
Разом	177 566	100,0

Джерело: складено автором

Домінування частки «інших операційних витрат» у структурі собівартості пояснюється значним обсягом послуг субпідрядників, витратами на оренду техніки, транспортні послуги, логістику та енергоносії. Водночас висока частка оплати праці та матеріалів відображає трудомісткість і ресурсозалежність будівельних процесів.

Таблиця 2.10

Розподіл витрат за об'єктами обліку ТОВ «Криворізька будівельна компанія», 2024 р

Стаття витрат	Генпідрядні роботи	Субпідрядні роботи	Разом	Питома вага, %
Матеріальні затрати	13 600	7 381	20 981	11,9
Оплата праці	14 200	7 086	21 286	12,1
Відрахування на соціальні заходи	3 300	1 303	4 603	2,6
Амортизація	11 800	5 311	17 111	9,7
Інші операційні витрати	66 000	47 585	113 585	64,0
Разом	108 900	68 666	177 566	100,0

Джерело: складено автором

Для підвищення точності обліку витрати розподіляються між генпідрядними та субпідрядними роботами. Це дозволяє відстежити, який

обсяг робіт виконується власними силами підприємства, а який - залученими підрядними організаціями.

У процесі будівельної діяльності важливим етапом є правильне формування та облік собівартості будівельно-монтажних робіт. Відповідно до Методичних рекомендацій № 573 об'єктами обліку витрат у будівельних організаціях можуть виступати:

- окремі види будівельно-монтажних робіт;
- конкретний об'єкт будівництва;
- договір будівельного підряду.

Незалежно від обраного підходу, усі перелічені елементи охоплюються поняттям будівельного контракту, визначеного НП(С)БО 18 «Будівельні контракти». Будівельний контракт у цьому контексті — це угода між замовником і підрядником про виконання робіт із будівництва, реконструкції чи ремонту об'єкта.

Фактична собівартість будівельно-монтажних робіт відображає суму реальних витрат будівельної організації, понесених у процесі виконання будівельних завдань. До складу такої собівартості включаються такі елементи:

прямі матеріальні витрати — будівельні матеріали, конструкції, сировина, комплектуючі вироби, паливно-мастильні матеріали;

прямі витрати на оплату праці робітників, безпосередньо залучених до будівництва;

інші прямі витрати, зокрема вартість робіт, виконаних субпідрядними організаціями, витрати на спорудження, ремонт або демонтаж тимчасових (нетитульних) споруд;

змінні та постійні розподілені загальновиробничі витрати, склад яких визначено у додатку 2 Методичних рекомендацій № 573.

Базою для розподілу загальновиробничих витрат можуть бути:

- загальна сума прямих витрат на виконання будівельно-монтажних робіт;
- обсяг прямих витрат на оплату праці;
- трудомісткість робіт, визначена в людино-годинах;

час роботи будівельних машин і механізмів тощо.

До складу невикробничих витрат, які не включаються до собівартості будівельно-монтажних робіт, належать адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати. Їхній перелік установлено НП(С)БО 16 «Витрати» та додатком 3 Методичних рекомендацій № 573.

Для визначення собівартості будівельно-монтажних робіт доцільно використовувати елементи нормативного методу калькулювання. Цей метод дозволяє здійснювати поточний контроль за витратами шляхом порівняння фактичних показників із установленими нормами, своєчасно виявляючи відхилення та коригуючи їх у межах облікового періоду. У цьому аспекті нормативний метод тісно пов'язаний із принципами, викладеними в пункті 16 НП(С)БО 9 щодо обліку запасів за нормативними витратами.

Загалом методологія обліку собівартості у будівництві базується на тих самих принципах, що й у промислових чи сервісних підприємствах, тобто ґрунтується на НП(С)БО 16. Галузеві методичні рекомендації мають допоміжний характер і не є обов'язковими до застосування, тому ключове значення в організації бухгалтерського обліку будівельних організацій мають положення національних стандартів бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Таким чином, ефективна система калькулювання та обліку собівартості будівельно-монтажних робіт передбачає комплексне використання нормативних, документальних і аналітичних інструментів, що забезпечують достовірність фінансової інформації, контроль за витратами та обґрунтоване формування фінансових результатів діяльності підприємства.

У Податковому кодексу України (далі - ПК) існують варіанти обліку ПДВ за довгостроковими будівельними контрактами, які зведено у таблиці 2.11.

У системі обліку податку на додану вартість можливий також третій варіант визначення дати виникнення податкових зобов'язань — у випадках отримання підприємством бюджетного фінансування. У такій ситуації

моментом виникнення зобов'язання з ПДВ вважається дата надходження бюджетних коштів на банківський рахунок платника податку або дата фактичного отримання компенсації в будь-якій іншій формі. Зокрема, це може бути зарахування зустрічних вимог чи зменшення заборгованості підприємства перед бюджетом. Такий порядок визначено пунктом 187.7 Податкового кодексу України.

Таблиця 2.11

Варіанти обліку ПДВ за довгостроковими будівельними контрактами

МЕТОДИ ОБЛІКУ ПДВ ЗА ДОВГОСТРОКОВИМИ КОНТРАКТАМИ		
метод	сфера застосування	суть методу
за п. 187.9 ПК	довгострокові договори (контракти) ¹ , але крім тих, для яких має використовуватися, як виняток, касовий метод	дата виникнення податкових зобов'язань виконавця - дата фактичної передачі виконавцем результатів робіт за такими договорами (контрактами) ²
за касовим методом (пп. 14.1.266 ПК, п. 187.1 ПК) ³	операції з першого постачання: житла (об'єктів житлової нерухомості); неподільного житлового об'єкта незавершеного будівництва або майбутнього об'єкта житлової нерухомості	дата виникнення податкових зобов'язань - дата зарахування (отримання) коштів на рахунки (в касу) платника податку (детальніше пп. 14.1.266 ПК)

1 - Довгострокові договори (контракти) — це угоди, що передбачають виконання робіт, виробництво продукції або надання послуг із тривалим технологічним циклом, який перевищує один календарний рік. При цьому умовами таких договорів не передбачено поетапної здачі результатів робіт чи послуг. Такий підхід визначено абзацом другим пункту 187.9 Податкового кодексу України. Прикладами можуть бути контракти на спорудження промислових підприємств, інфраструктурних об'єктів, житлових комплексів або великих інженерних споруд, де завершення робіт здійснюється в єдиному акті приймання.

2 - Відповідно, момент виникнення податкового зобов'язання з ПДВ у межах таких договорів настає на дату складання акта приймання-передачі виконаних робіт або наданих послуг. У цьому випадку правило «першої події», визначене пунктом 187.1 Податкового кодексу, не застосовується. Це означає, що при отриманні передоплати чи авансу податкові зобов'язання з ПДВ не виникають, оскільки подія з постачання ще не відбулася фактично.

3 - Водночас механізм першої події не використовується для довгострокових контрактів, що підпадають під дію пункту 187.9 Податкового кодексу (за винятком окремих випадків, передбачених законом). Натомість для короткострокових договорів, зокрема у сфері підрядних і субпідрядних будівельних робіт, правило першої події залишається чинним (згідно з абзацом четвертим пункту 187.1 ПКУ).

Таким чином, податковий облік операцій за довгостроковими договорами має свої особливості: ПДВ нараховується лише після фактичного виконання робіт, що забезпечує узгодженість між фінансовим і податковим обліком будівельної діяльності.

Джерело: складено автором за

У сфері будівництва порядок відображення доходів залежить від тривалості контракту. Специфічні правила бухгалтерського обліку застосовуються лише у випадку довгострокових будівельних контрактів, тобто тих, що охоплюють кілька звітних періодів. Якщо ж договір будівельного підряду є короткостроковим і всі роботи завершуються протягом одного облікового циклу, облік ведеться за загальними принципами:

дохід визнається у тому звітному періоді, в якому він був отриманий;

усі витрати, пов'язані з виконанням цього контракту, відносяться до витрат того ж періоду;

фінансовий результат визначається як різниця між доходами та витратами звітного періоду.

Таким чином, для короткострокових будівельних угод застосовуються стандартні положення НП(С)БО 15 «Дохід» та НП(С)БО 16 «Витрати», аналогічно до інших видів підрядних робіт.

Інша ситуація виникає при довгострокових контрактах, коли будівництво триває кілька місяців або років. У такому разі відображення всього доходу в одному періоді є методологічно некоректним, оскільки порушує принцип відповідності доходів і витрат, за яким витрати мають бути співвіднесені з доходами, отриманими завдяки їх виникненню.

Тому для довгострокових контрактів доходи та витрати визнаються поступово, відповідно до ступеня готовності об'єкта на звітну дату. Такий підхід регламентується пунктом 3 НП(С)БО 18 «Будівельні контракти». При цьому застосування цього методу можливе лише за умови, що фінансовий результат можна достовірно оцінити.

У випадках, коли оцінити ступінь завершеності робіт складно або неможливо, застосовуються альтернативні підходи, визначені пунктами 5 і 6 НП(С)БО 18. Вони передбачають дві основні моделі визнання доходів і витрат:

коли фінансовий результат може бути достовірно визначений — облік ведеться за методом поетапного визнання;

коли такої можливості немає — дохід визнається лише в межах відшкодовуваних витрат, понесених протягом звітного періоду.

Отже, методика визнання доходів у будівництві має відмінності залежно від тривалості контракту: для короткострокових — діють загальні правила бухгалтерського обліку, а для довгострокових — спеціальні, що забезпечують поетапне відображення доходів і витрат та достовірне визначення фінансового результату на кожну дату балансу.

Таблиця 2.11

**Варіанти обліку ПДВ за довгостроковими будівельними
контрактами**

ПРАВИЛА ВИЗНАЧЕННЯ ДОХОДІВ (ВИТРАТ) ЗВІТНОГО ПЕРІОДУ:	
якщо фінансовий результат може бути оцінений (п. 4 НП(С)БО 18)	якщо фінансовий результат не може бути оцінений (п. 7 НП(С)БО 18)
Дохід (витрати) за виконанням контракту визначаються розрахунковим шляхом — пропорційно ступеню його завершеності. Для цього треба знайти ступінь завершеності робіт (тобто коефіцієнт або відсоток виконаних робіт). Знайти такий коефіцієнт можна одним з 3-х методів: • на основі виміру та оцінки виконаної роботи; • через співвідношення обсягу завершеної частини робіт та їхнього загального обсягу за контрактом (у натуральному вимірі); • через співвідношення фактичних витрат з початку виконання контракту до дати балансу та очікуваної (кошторисної) суми загальних витрат за контрактом	• дохід — визнається в сумі фактичних витрат від початку виконання будівельного контракту, щодо яких існує ймовірність їхнього відшкодування. У разі відсутності ймовірності відшкодування витрат дохід не визнається; • витрати — визнаються витратами того періоду, впродовж якого вони були понесені

Джерело: складено автором за

Зазначені правила застосовуються лише у випадку, коли за будівельним контрактом очікується отримання прибутку. Якщо ж на дату складання балансу існує висока ймовірність виникнення збитків, тобто загальні витрати за контрактом перевищують передбачений дохід, підприємство зобов'язане діяти інакше. У такій ситуації, відповідно до абзацу другого пункту 8 НП(С)БО

18, очікувані збитки визнаються витратами поточного звітної періоду, а фактичні витрати, понесені під час виконання будівельних робіт, включаються до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг). Такий підхід забезпечує достовірне відображення фінансових результатів діяльності підприємства та відповідає принципу обачності в бухгалтерському обліку.

Таблиця 2.12

Призначення субрахунків 238 і 239 в обліку довгострокових будівельних контрактів

СУБРАХУНКИ ДЛЯ ОБЛІКУ ВАЛОВОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ЗА ДОВГОСТРОКОВИМИ БУДІВЕЛЬНИМИ КОНТРАКТАМИ		
Субрахунок¹	Назва	Значення
238	«Завершені етапи по незакінчених будівельних контрактах»	Якщо залишки Дт 238 > Кт 239, то тоді різниця між ними (Дт 238 — Кт 239) означає валову заборгованість ЗАМОВНИКІВ за роботи за будівельним контрактом . Така заборгованість визначається п. 2 НП(С)БО 18 «як сума перевищення витрат підрядника і визнаного ним прибутку (за вирахуванням визнаних збитків) ² над сумою проміжних рахунків ³ (без непрямих податків) на дату балансу з початку виконання будівельного контракту»
239	«Проміжні рахунки»	Якщо залишки Дт 238 < Кт 239, то тоді різниця між ними (Дт 239 — Кт 238) означає валову заборгованість ЗАМОВНИКАМ за роботи за будівельним контрактом . Така заборгованість визначається п. 2 НП(С)БО 18 як «сума перевищення проміжних рахунків (без непрямих податків) ³ над витратами підрядника і визнаним ним прибутком (за вирахуванням визнаних збитків) ² на дату балансу з початку виконання будівельного контракту»
1 – ці субрахунки введені п. 18 НП(С)БО 18 та відсутні в Інструкції до Плану рахунків; 2 – сума «витрати підрядника + визнаний ним прибуток — визнані збитки» по суті є визнаним доходом без непрямих податків за субрахунком 238 відповідно до п. 18 НП(С)БО 18; 3 – по суті це залишок за Кт 239		

Джерело: складено автором за

Отже, субрахунки 238 та 239 використовуються для ведення обліку довгострокових будівельних контрактів, коли виконання робіт охоплює кілька звітних періодів і дохід за кожен із них визначається розрахунковим шляхом — відповідно до обраного методу оцінки ступеня завершеності будівництва. У таких випадках обчислена сума доходу може відрізнитися від суми

проміжних рахунків, виставлених замовнику, що підтверджуються актами приймання-передачі робіт або довідками про їхню вартість.

Застосування зазначених субрахунків недоцільне для короткострокових контрактів, виконання яких завершується в межах одного звітного періоду. Так само їх можна не використовувати і для довгострокових договорів, якщо розрахунковий дохід завжди збігається з фактичною сумою, відображеною у проміжних актах або довідках.

Таким чином, доцільність використання субрахунків 238 і 239 визначається тривалістю контракту та особливостями розрахунку доходу, що забезпечує адекватне відображення фінансових результатів у бухгалтерському обліку будівельної організації.

Таблиця 2.13

**Приклад обліку довгострокового будівельного контракту з
застосуванням субрахунків 238 і 239**

ВИКОРИСТАННЯ ПРОМІЖНИХ СУБРАХУНКІВ 238 і 239 В ОБЛІКУ ДОХОДІВ¹ ЗА ДОВГОСТРОКОВИМ БУДІВЕЛЬНИМ КОНТРАКТОМ				
№	Зміст бухгалтерського проведення	Дт	Кт	Сума, тис. грн
<i>1-й етап (період, рік) – розрахункова сума доходу 1000 тис. грн (без ПДВ), а сума проміжного рахунку (акт, довідка, які передані замовнику) — 850 тис. грн:</i>				
1	визнаний дохід за будівельним контрактом з будівництва приміщення магазину ($=1000 \times 1,2$)	361	703	1200
2	відображені розрахунки з ПДВ за розрахунковою сумою доходу відображені розрахунки з ПДВ за розрахунковою сумою доходу ($= 1000 \times 0,2$) ²	703	643	200
3	визнано розрахункову суму доходу (без ПДВ) ³	238	239	1000
4	відкориговано проміжні рахунки після виставлення рахунка замовнику (довідки, акт приймання-передачі) методом червоного сторно ($= 850 - 1000 = -150$)	[361] ⁴	[239]	-150
5	відкориговано розрахунки з ПДВ у частині коригування рахунків методом червоного сторно ($=150 \times 0,2$) ⁵	[361]	[643]	-30
5	визнано податкове зобов'язання з ПДВ за складеним актом приймання-передачі, зареєстрована податкова накладна (підстава — п. 187.9 ПК) ($= 850 \times 0,2$) ⁶	643	641	170
6	отримана оплата від замовника за рахунком, у т.ч. ПДВ ($=850 + 170$) ⁶	311	361	1020
7	сума доходу віднесена на фінансовий результат операційної діяльності ($=1200 - 200$)	703	791	1000

2-й етап (період, рік) — розрахункова сума доходу 300 тис. грн (без ПДВ), а сума проміжного рахунку (акт, довідка, які передані замовнику) — 450 тис. грн:				
1	визнаний дохід за будівельним контрактом з будівництва приміщення магазину ($=300 \times 1,2$)	361	703	360
2	відображені розрахунки з ПДВ за розрахунковою сумою доходу ($=300 \times 0,2$) ²	703	643	60
3	визнано розрахункову суму доходу (без ПДВ ³)	238	239	300
4	відкориговано проміжні рахунки після виставлення рахунка замовнику (довідки, акт приймання-передачі) ($=450 - 300 = 150$)	361	239	150
5	відкориговано розрахунки з ПДВ у частині коригування рахунків ($=150 \times 0,2$) ⁵	361	643	30
6	визнано податкове зобов'язання з ПДВ за п. 187.9 ПК ($=450 \times 0,2$) ⁶	643	641	90
7	отримана оплата від замовника за рахунком, у т.ч. ПДВ ($=450 + 90$) ⁶	311	361	540
8	закрито проміжні рахунки після завершення будівельного контракту ($=1000 + 300$) ⁷	239	238	1300
9	сума доходу віднесена на фінансовий результат операційної діяльності ($=360 - 60$)	703	791	300
1 — для спрощення приклад складений без обліку витрат; 2 — наразі податкового зобов'язання з ПДВ не виникає, бо воно виникне пізніше – після підписання акта приймання-передачі виконаних робіт, відповідно до умов п. 187.9 ПК; 3 — облік за субрахунками 238 і 239 ведеться без непрямих податків, тобто без ПДВ (абз. 1 п. 18 НП(С)БО 18); 4 — у п. 18 НП(С)БО 18 використовується рахунок 36, але у прикладі до нього використано рахунки без деталізації на субрахунки, тому використаний субрахунок 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями». Тоді залишок за субрахунком 361 буде відповідати реальній дебіторській заборгованості, яка визнана за актом замовником. Якщо цього не зробити, то за субрахунком 361 буде розрахункова сума дебіторської заборгованості, яка визнана замовником лише в межах акта; 5 — такого проведення приклад у НП(С)БО 18 не містить, але воно потрібне, щоб залишок за субрахунком 361 відповідав реальній дебіторській заборгованості, яка визнана за актом замовником. НП(С)БО 18 не містить взагалі конкретних вказівок щодо обліку ПДВ, а у прикладі до НП(С)БО взагалі не розділені субрахунки 641 та 643 для обліку ПДВ. Якщо це проведення не зробити, то за субрахунком 361 залишиться частина ПДВ, яка входить стосується розрахункової суми дебіторської заборгованості, що перевищує визнану замовником за актом, 6 — після цих двох проведення сальдо за субрахунками 361 та 643 закривається і вони виходять в «нуль», тобто замовник розрахувався й нічого виконавцю (підряднику) за будівельним контрактом не винен; 7 — це проведення з абз. 1 п. 18 НП(С)БО 18. Ним згортається сальдо за субрахунками 238 і 239 «в нуль»				

Джерело: складено автором за

Під час складання Звіту про фінансовий стан (балансу) постає питання, що робити з залишками за субрахунками 238 і 239, чи можна ці сальдо згорнути. Відповідь на це питання є у п. 19 НП(С)БО 18.

Таблиця 2.14

Використання залишків за субрахунками 238 і 239 при складанні звіту про фінансовий стан (балансу)

Ситуація з залишками за субрунками	Що означає різниця між ними у такій ситуації	Як відображається у бухгалтерському обліку ця різниця ¹
Дт 238 > Кт 239	різниця «Дт 238 — Кт 239» — це валова заборгованість ЗАМОВНИКІВ за роботи за будівельним контрактом	незавершене виробництво (ряд. 1100, або ряд. 1102) ² (абз. 1 п. 19 НП(С)БО 18)
Дт 238 < Кт 239	різниця «Дт 239 — Кт 238» — це валова заборгованість ЗАМОВНИКАМ за роботи за будівельним контрактом	інші поточні зобов'язання (ряд. 1690) (абз. 2 п. 19 НП(С)БО 18)
1 — вочевидь, аби виконати ці норми п. 19 НП(С)БО 19, сальдо між субрахунками 238 і 239 треба згорнути при складанні балансу, щоб між ними утворився залишок. Однак самі рахунки не закривати, тобто не здійснювати бухгалтерське проведення з закриття рахунків. Закриття рахунків здійснюється вже тільки після завершення будівельного контракту проведенням Дт 239 Кт 238 (абз. 1 п. НП(С)БО 18); 2 — не буде помилкою розкрити в статті «Інші оборотні активи» (ряд. 1190), адже все ж таки цей залишок не є залишком незавершеного виробництва, яке обліковується за фактичною собівартістю, а не сумою доходу. Також це не є й дебіторською заборгованістю, оскільки вона не визнана замовником (по цій сумі не було акта). Отже, краще підходять все ж таки стаття «Інші оборотні активи» (ряд. 1190)		

Джерело: складено автором за

Розглянемо приклад: за першим етапом виконання робіт на рахунках обліку відображено такі показники:

за субрахунком 239 - залишок у сумі 850 тис. грн (розрахунок: 1000 – 150);

за субрахунком 238 - залишок 1000 тис. грн.

Оскільки дебетове сальдо за субрахунком 238 перевищує кредитове сальдо за субрахунком 239 (1000 > 850), це означає, що утворилася валова заборгованість замовників за будівельним контрактом у розмірі 150 тис. грн (1000 – 850).

Під час складання бухгалтерського балансу залишки за цими субрахунками необхідно згорнути на суму меншого з них, тобто на 850 тис. грн, а різницю в розмірі 150 тис. грн слід віднести до незавершеного виробництва. Залежно від облікової політики підприємства, така сума може бути відображена у рядку 1100 «Запаси» або в додатковому рядку 1102 «Незавершене виробництво». Якщо ж дотримуватися більш практичного підходу, доцільно віднести її до статті «Інші оборотні активи» (рядок 1190).

Такий порядок узгоджується з положеннями пункту 19 НП(С)БО 19 і забезпечує коректне відображення у звітності реального фінансового стану підприємства за виконаними етапами будівельного контракту.

2.3. Автоматизація обліку будівельно-монтажних робіт в умовах використання сучасних інформаційних технологій.

Організація бухгалтерського обліку на будівельних підприємствах має низку специфічних рис, обумовлених як характером виконуваних робіт, так і тривалістю будівельних процесів. Для забезпечення точності, своєчасності й автоматизації облікових операцій у практиці ТОВ «Криворізька будівельна компанія» використовується програмний продукт BAS Бухгалтерія, який дозволяє реалізувати вимоги національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку - насамперед НП(С)БО 18, 7, 9 та 16.

У діяльності будівельної компанії облік розподіляється на два ключові напрями.

З одного боку, ведеться облік власного капітального будівництва, тобто спорудження об'єктів для внутрішніх потреб підприємства (виробнича база, складські приміщення, ремонтні цехи). З іншого боку - облік будівельно-монтажних робіт для зовнішніх замовників, що є основним джерелом доходу підприємства.

У BAS ці напрями розмежовуються за відповідними рахунками: 151 «Капітальні інвестиції» для власних об'єктів і 23 «Виробництво» для виробничої діяльності за договорами підряду. Такий поділ забезпечує чітке

відокремлення інвестиційної та операційної діяльності, що є необхідною умовою для прозорого формування фінансових результатів.

Таблиця 2.15

**Два напрямки будівельного обліку в BAS
у ТОВ «Криворізька будівельна компанія»**

Напрямок	Суть	Рахунок
а) Капітальні інвестиції (власне будівництво)	коли компанія зводить об'єкти для себе - склади, базу, цехи	151 «Капітальне будівництво»
б) Будівельно-монтажні роботи для замовника	основна господарська діяльність - роботи за договорами підряду	23 «Виробництво» → 903 «Собівартість реалізації»

Джерело: складено автором

Для досягнення високої деталізації обліку BAS використовує аналітичну структуру рахунків, що дозволяє групувати витрати за об'єктами будівництва, договорами підряду або окремими етапами робіт.

Кожен об'єкт має власний код, а всі витрати - матеріальні, трудові, енергетичні, орендні чи адміністративні - фіксуються за допомогою статей витрат і об'єктів аналітики.

Завдяки цьому керівництво ТОВ «КБК» може контролювати фінансову дисципліну на кожному будівельному майданчику та своєчасно оцінювати відхилення від кошторисних показників.

Послідовність дій у BAS відображає реальний процес виконання будівельно-монтажних робіт.

Спочатку здійснюється придбання будівельних матеріалів (Дт 201 Кт 631), потім - їх передача у виробництво через документ «Вимога-накладна» (Дт 23 Кт 201).

Далі система автоматично накопичує витрати з нарахування заробітної плати працівникам (Дт 23 Кт 66), нарахування єдиного соціального внеску (Дт 23 Кт 65) та списання вартості послуг субпідрядників (Дт 23 Кт 631).

Витрати на використання будівельної техніки чи енергетичних ресурсів також розподіляються через рахунки 91 або 13 на виробництво (Дт 23 Кт 91, 13).

Такий підхід забезпечує формування повної виробничої собівартості у розрізі кожного договору.

Після завершення певного етапу будівництва дані з рахунку 23 автоматично переносяться у блок «Закриття місяця». Саме тут здійснюється списання накопичених витрат на рахунок 903 «Собівартість реалізованих робіт» та визначення фінансового результату.

Таким чином, програмна система забезпечує відповідність між доходами та витратами в межах кожного звітного періоду, що є базовим принципом НП(С)БО 16.

Визнання доходу відбувається за актом виконаних робіт (форма КБ-2в), який у BAS представлений документом «Реалізація послуг». У результаті формується прибуток, який відображається проведенням Дт 791 Кт 903.

Таблиця 2.16

Відповідність первинних документів в системі BAS

Документ	Відповідність у BAS	Призначення
Акт виконаних робіт (КБ-2в)	«Реалізація послуг»	Відображає дохід від будівництва
Довідка КБ-3	«Реалізація послуг» (з деталізацією етапу)	Узагальнює обсяги виконаних робіт
Журнал обліку виконаних робіт (КБ-6)	«Звіт по статтях витрат»	Аналітика витрат по об'єктах
Кошторис (смета)	«Планова калькуляція»	Планова собівартість за контрактом

Джерело: складено автором

Особливістю будівельної галузі є велика кількість спеціалізованих документів, які підтверджують виконання робіт.

У системі BAS ці документи мають цифрові аналоги:

Акт виконаних робіт (КБ-2в) - документ «Реалізація послуг»;

Довідка про вартість виконаних робіт (КБ-3) - таблична частина реалізації, що фіксує обсяги та етапи;

Журнал обліку виконаних робіт (КБ-6) - формується як звіт «Відомість витрат за статтями»;

Кошторис (смета) - представлений як «Планова калькуляція» у виробничому модулі.

Таким чином, BAS забезпечує повну відповідність електронного документообігу реальному будівельному процесу, що спрощує контроль і перевірку виконання робіт.

ТОВ «Криворізька будівельна компанія» у своїй діяльності виступає як генпідрядник, так і субпідрядник.

У випадку генпідряду BAS фіксує доходи від замовника (Дт 361 Кт 703) та витрати на роботи субпідрядників (Дт 23 Кт 631), а після завершення етапу визначає прибуток через закриття рахунків 703 і 903.

Якщо ж компанія виступає субпідрядником, то облік здійснюється аналогічно, але з урахуванням актів, затверджених генеральним підрядником.

Завдяки аналітиці за договорами у BAS забезпечується розмежування відповідальності і повна прозорість фінансових потоків між учасниками будівельного процесу.

Калькуляція собівартості в BAS здійснюється на основі накопичених даних за статтями витрат. Система формує відомість витрат за об'єктом будівництва, де видно як абсолютні значення, так і структурні співвідношення.

Таблиця 2.17

Формування калькуляції собівартості робіт в BAS

Стаття витрат	Сума, грн	Частка, %
Матеріали	2 160 000	44,8
Зарплата	1 050 000	21,8
ЄСВ	231 000	4,8
Послуги субпідрядників	1 260 000	26,2
Інші витрати	130 000	2,7
Разом	4 831 000	100,0

Джерело: складено автором

Таке представлення дозволяє оперативно порівнювати планову та фактичну собівартість, що є важливим інструментом управління ефективністю виконання будівельних контрактів.

У системі BAS реалізовано автоматичне відображення ПДВ відповідно до Податкового кодексу України.

Для короткострокових договорів застосовується правило першої події: податкові зобов'язання виникають при отриманні авансу або складанні акта КБ-2в.

Однак для довгострокових будівельних контрактів активується налаштування «не застосовувати правило першої події», і податкові зобов'язання виникають лише за фактом підписання акту виконаних робіт.

Таким чином, BAS забезпечує гнучкість обліку ПДВ залежно від тривалості контракту й умов договору підряду.

Окремим напрямом у діяльності ТОВ «КБК» є будівництво власних об'єктів.

Такі витрати накопичуються на рахунку 151 «Капітальні інвестиції» і формуються аналогічно до виробничих: матеріали, послуги підрядників, заробітна плата, використання техніки.

Після завершення будівництва оформлюється документ «Введення в експлуатацію основного засобу», який формує проведення Дт 10 – Кт 151.

З цього моменту об'єкт переходить у групу основних засобів і починає амортизуватись. Такий підхід забезпечує чітке відокремлення інвестиційної діяльності від основної господарської.

Таблиця 2.18

Відомість витрат на об'єкти будівництва

Об'єкт будівництва	Планова собівартість	Фактична собівартість	Дохід	Прибуток	Рентабельність
Реконструкція корпусу №3	5 200 000	5 080 000	5 800 000	720 000	14,2%
Будівництво підстанції	3 400 000	3 490 000	3 950 000	460 000	13,2%
Капремонт естакади	2 600 000	2 570 000	2 890 000	320 000	12,5%

Джерело: складено автором

На підставі накопичених даних BAS формує звіти для управлінського аналізу, зокрема «Відомість витрат на об'єкти будівництва» або «Звіт про

рентабельність проектів». Ці показники відображають не лише ефективність конкретних об'єктів, а й рівень загальної продуктивності підприємства.

Таким чином, система BAS Бухгалтерія забезпечує будівельному підприємству - зокрема ТОВ «Криворізька будівельна компанія» - можливість вести повний цикл бухгалтерського обліку будівельно-монтажних робіт: від накопичення витрат до формування фінансових результатів.

Завдяки інтегрованим механізмам калькулювання, аналітичним звітам і автоматичному контролю за договорами, BAS дозволяє не лише забезпечити дотримання нормативних вимог, а й оптимізувати управлінські рішення.

Така система обліку є ключовою умовою ефективного функціонування будівельної компанії в умовах високої конкуренції та змінного ринкового середовища.

РОЗДІЛ III

МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ І АНАЛІЗУ БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ

3.1. Організаційно-інформаційні засади контролю будівельно-монтажних робіт

Контроль є одним із найважливіших елементів системи управління підприємством, оскільки забезпечує перевірку відповідності фактичних результатів діяльності запланованим цілям. Для ТОВ «Криворізька будівельна компанія», яке виконує будівельно-монтажні роботи на промислових, житлових та інфраструктурних об'єктах, ефективна система контролю має вирішальне значення. Вона гарантує не лише своєчасне виявлення відхилень у процесі виконання контрактів, а й мінімізацію фінансових та виробничих ризиків.

Контроль у будівництві виконує багатофункціональну роль - від перевірки якості робіт до забезпечення достовірності облікових даних та фінансової звітності. Його наявність сприяє дотриманню технологічних стандартів, будівельних норм, фінансової дисципліни та умов договорів підряду.

Таблиця 3.1

Мета і завдання контролю будівельно-монтажних робіт у ТОВ «Криворізька будівельна компанія»

Рівень управління	Мета контролю	Основні завдання
Стратегічний	Забезпечення економічної ефективності інвестиційних і будівельних проєктів	Оцінка фінансових результатів, перевірка відповідності бізнес-планів реальним показникам, моніторинг довгострокових контрактів
Тактичний	Оптимізація процесів виконання будівельних робіт	Контроль дотримання строків, ресурсних кошторисів, обсягів робіт та якості матеріалів
Операційний	Дотримання виробничої дисципліни	Перевірка первинних документів, журналів виконання робіт, актів КБ-2в, КБ-3, своєчасність облікових записів

Джерело: складено автором

Ефективна система контролю створює основу для підвищення прозорості, довіри з боку інвесторів і державних органів, а також забезпечує стаке функціонування компанії на конкурентному ринку.

Метою контролю є забезпечення достовірності, законності та ефективності здійснення будівельно-монтажних робіт. У практиці ТОВ «Криворізька будівельна компанія» контроль спрямований на виявлення відхилень між фактичними результатами виконання робіт та кошторисними показниками, оцінку раціональності використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, а також дотримання вимог нормативно-правових актів.

Таким чином, завдання контролю охоплюють як технічні, так і фінансові аспекти. Для будівельної галузі важливо, щоб контроль не обмежувався перевіркою бухгалтерських записів, а мав системний характер, інтегрований із плануванням, обліком і аудитом.

Ефективність контролю значною мірою залежить від якості та повноти інформаційного забезпечення. В ТОВ «Криворізька будівельна компанія» інформаційна база формується з поєднання первинних документів, аналітичних звітів, бухгалтерських регістрів та нормативно-кошторисної документації.

Таблиця 3.2

Інформаційні джерела контролю будівельно-монтажних робіт

Джерело інформації	Характер використання	Відповідальні особи
Кошторисна документація	Перевірка планових і фактичних витрат	Інженер-кошторисник
Акти виконаних робіт (КБ-2в, КБ-3)	Контроль обсягів і вартості робіт	Виконроб, бухгалтер
Первинні документи з обліку матеріалів	Аналіз використання ресурсів	Комірник, інженер з постачання
Звіти з BAS Бухгалтерія	Моніторинг фінансових результатів	Головний бухгалтер
Дані внутрішнього аудиту	Перевірка достовірності звітності	Аудитор, фінансовий аналітик

Джерело: складено автором

До основних джерел інформації належать:

кошториси та проектна документація – для оцінки обсягів і вартості

робіт;

акти приймання виконаних робіт (форми КБ-2в, КБ-3) – для підтвердження обсягів та вартості;

внутрішні звіти про витрати – для контролю собівартості;

бухгалтерські рахунки 23, 24, 63, 70, 90 – для фінансового аналізу;

електронна система BAS Бухгалтерія – для аналітичного контролю в режимі реального часу.

Інформаційна система контролю в компанії функціонує за принципом «єдиного інформаційного простору», що дозволяє об'єднувати бухгалтерський, технічний та управлінський облік. Використання автоматизованих систем (зокрема BAS Бухгалтерія) дає змогу оперативно формувати зведені звіти, виявляти відхилення та контролювати ефективність виконання контрактів.

Контроль у будівництві поділяється на внутрішній та зовнішній, кожен із яких виконує специфічні функції.

У ТОВ «Криворізька будівельна компанія» внутрішній контроль здійснюється безпосередньо службами підприємства (бухгалтерією, відділом контролю якості, виробничим департаментом), тоді як зовнішній - контролюючими органами, інвесторами та аудиторам.

Таблиця 3.3

Порівняльна характеристика внутрішнього та зовнішнього контролю

Ознака	Внутрішній контроль	Зовнішній контроль
Суб'єкт контролю	Адміністрація, бухгалтерія, служба внутрішнього аудиту	Державні органи, аудиторські компанії, інвестори
Об'єкт контролю	Господарські процеси всередині підприємства	Законність і достовірність фінансової звітності
Частота проведення	Регулярно, за графіком	Періодично, за необхідності
Результати	Внутрішні звіти, пропозиції щодо усунення недоліків	Аудиторські висновки, акти перевірок
Головна мета	Попередження порушень і оптимізація процесів	Підтвердження достовірності звітності

Джерело: складено автором

Внутрішній контроль у компанії охоплює три рівні: попередній (на етапі укладання договорів), поточний (у процесі виконання робіт) і підсумковий (після завершення проєкту). Він спрямований не лише на виявлення відхилень, а й на профілактику помилок та шахрайства.

Зовнішній контроль, у свою чергу, забезпечує неупереджену оцінку результатів діяльності та сприяє підвищенню довіри контрагентів до фінансової звітності компанії.

Важливою формою зовнішнього контролю є аудит будівельної діяльності. Для ТОВ «Криворізька будівельна компанія» аудит виконує не лише підтвердну, а й консультативну функцію, оскільки результати аудиторських перевірок використовуються для удосконалення управління проєктами.

Таблиця 3.4

Види аудиту у будівельно-монтажній діяльності

Вид аудиту	Характеристика	Мета
Фінансовий аудит	Перевірка достовірності фінансової звітності	Підтвердження реального фінансового стану
Операційний аудит	Аналіз ефективності управління проєктами	Оптимізація ресурсів та витрат
Аудит відповідності	Перевірка дотримання норм і стандартів	Виявлення порушень технологічних та правових вимог
Внутрішній аудит	Комплексна оцінка внутрішніх процесів	Запобігання фінансовим ризикам та неефективності

Джерело: складено автором

Аудит у будівництві має низку специфічних особливостей:

- велика кількість довгострокових контрактів, що потребують поетапного визнання доходів;
- складність оцінки незавершеного виробництва;
- необхідність контролю за дотриманням будівельних норм і ліцензійних вимог;
- перевірка відповідності фінансових результатів кошторисній документації.

Аудиторські перевірки здійснюються як за ініціативою керівництва, так

і на вимогу інвесторів або контролюючих органів. Висновки аудитора використовуються для формування управлінських рішень, оптимізації облікової політики та поліпшення фінансової дисципліни.

Організаційно-інформаційні засади контролю будівельно-монтажних робіт у ТОВ «Криворізька будівельна компанія» базуються на поєднанні системного підходу, чіткої регламентації процедур, використанні автоматизованих облікових систем і постійному внутрішньому моніторингу. Контроль охоплює усі стадії реалізації будівельного проекту — від планування до введення об'єкта в експлуатацію.

Впровадження інтегрованої системи контролю дозволяє підвищити рівень прозорості фінансових операцій, мінімізувати виробничі втрати, забезпечити своєчасне виявлення помилок та відхилень. У перспективі доцільним є розширення практики внутрішнього аудиту, інтеграція системи контролю з ризик-менеджментом та автоматизація збору первинних даних у середовищі BAS Бухгалтерія.

Отже, контроль у будівництві має подвійне значення — як інструмент забезпечення достовірності фінансової звітності та як дієвий механізм управління ефективністю. Для ТОВ «Криворізька будівельна компанія» систематичне вдосконалення організаційно-інформаційних засад контролю є ключовою передумовою підвищення конкурентоспроможності, стабільності та сталого розвитку підприємства.

3.2. Методика проведення контролю облікових операцій з будівельно-монтажних робіт

Контроль облікових операцій у сфері будівельно-монтажних робіт є складною та багаторівневою процедурою, що охоплює як технічні, так і фінансово-економічні аспекти діяльності підприємства. Для ТОВ «Криворізька будівельна компанія» методика контролю побудована на принципах своєчасності, об'єктивності, достовірності та повноти перевірки облікових даних, із метою запобігання помилкам та фінансовим ризикам під

час реалізації довгострокових будівельних контрактів.

Будівельна діяльність передбачає виконання значної кількості операцій, які пов'язані з використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Саме тому контроль у цій сфері має бути системним, охоплювати всі стадії — від планування кошторису до введення об'єкта в експлуатацію. Згідно з положеннями НП(С)БО 18 «Будівельні контракти», облікові операції за контрактами повинні здійснюватися з урахуванням ступеня готовності, а контроль має забезпечувати правильність оцінки обсягів виконаних робіт, витрат і доходів у кожному звітному періоді.

Першим етапом контролю є перевірка достовірності інформації, яка формується в обліковій системі підприємства. На цьому етапі перевіряється правильність оформлення первинних документів (акти КБ-2в, довідки КБ-3, накладні, вимоги, акти списання матеріалів), відповідність фактичних даних кошторисним показникам, а також коректність бухгалтерських записів на рахунках 23 «Виробництво», 90 «Собівартість реалізації» та 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг».

Таблиця 3.5

**Етапи перевірки достовірності облікових даних у ТОВ
«Криворізька будівельна компанія»**

Етап перевірки	Об'єкт контролю	Основна процедура	Очікуваний результат
Первинна перевірка	Первинні документи	Зіставлення даних актів, накладних, лімітно-забірних карток	Виявлення арифметичних і логічних помилок
Аналітична перевірка	Витрати за рахунками	Перевірка повноти відображення витрат у виробництві	Забезпечення відповідності витрат кошторисам
Синтетична перевірка	Підсумки облікових реєстрів	Звірка даних з головною книгою та звітністю	Підтвердження достовірності фінансових показників

Джерело: складено автором

На практиці будівельна компанія використовує BAS Бухгалтерію, що дає змогу автоматизувати контроль за правильністю введення первинних документів і формування аналітичних звітів. Водночас аудитори і внутрішня

служба контролю додатково перевіряють відповідність фінансових результатів фактичним обсягам виконаних робіт.

Контроль обсягів виконаних робіт є центральним елементом системи моніторингу в будівництві. Його мета — підтвердити реальність наданих послуг і відповідність фактичного стану будівництва даним обліку та кошторисів.

Для цього в ТОВ «Криворізька будівельна компанія» застосовується операційно-вибірковий метод перевірки, який передбачає вибіркове зіставлення даних актів КБ-2в і журналів виконання робіт із результатами технічного нагляду на об'єкті.

Таблиця 3.6

Методика контролю обсягів виконаних робіт

Об'єкт контролю	Документ-джерело	Метод перевірки	Показники для аналізу
Фактичні обсяги робіт	Акти КБ-2в, журнали виконання робіт	Вибіркове зіставлення	Кількість, обсяг, вартість робіт
Витрати матеріалів	Відомості списання, вимоги-накладні	Порівняння з нормативами	Норма витрат на 1 м ³ , 1 м ²
Витрати праці	Табелі обліку робочого часу	Аналіз трудомісткості	Людино-години, відхилення від норм
Машини та механізми	Журнали використання техніки	Перевірка відповідності часу роботи	Години роботи, ПММ, орендна плата

Джерело: складено автором

Результати такого контролю дозволяють виявити як економічні втрати (перевитрати ресурсів), так і потенційні маніпуляції з обсягами робіт, що особливо важливо для підприємств, які виконують підрядні замовлення на умовах державного фінансування.

Одним із найважливіших напрямів фінансово-господарського контролю є зіставлення фактичних і кошторисних витрат, що дозволяє оцінити ступінь ефективності використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів під час реалізації будівельних контрактів. Такий аналіз у ТОВ «Криворізька будівельна компанія» проводиться щоквартально, з метою виявлення відхилень між запланованими і реальними витратами, їхніх причин і впливу

на кінцевий фінансовий результат.

Дані для аналізу формуються на підставі бухгалтерських регістрів і кошторисів, затверджених на початку періоду. У таблиці нижче наведено результати порівняння кошторисних і фактичних витрат за 2024 рік, що ґрунтуються на звітності підприємства.

Таблиця 3.7

**Порівняння кошторисних і фактичних витрат ТОВ «Криворізька
будівельна компанія» (тис. грн)**

Стаття витрат	Кошторис 2023	Фактично 2023	Відхилення ±	Відхилення, %
Матеріали та конструкції	86 200	89 700	+3 500	+4,1
Заробітна плата	42 100	44 600	+2 500	+5,9
Машини та механізми	17 800	19 400	+1 600	+9,0
Субпідрядні роботи	22 900	23 100	+200	+0,9
Інші прямі витрати	11 500	11 300	-200	-1,7
Загальновиробничі витрати	14 900	15 500	+600	+4,0
Разом	195 400	203 600	+8 200	+4,2

Джерело: складено автором

У 2023 році фактична собівартість будівельно-монтажних робіт перевищила кошторисну на 4,2%. Найсуттєвіше зростання спостерігається за статтями «машини та механізми» (+9%) і «заробітна плата» (+5,9%), що пов'язано з підвищенням енерговитрат та зміною тарифів. Водночас від'ємна динаміка за «іншими прямими витратами» (-1,7%) свідчить про вдосконалення системи ресурсного контролю. Загалом перевищення у межах 5% є допустимим і не загрожує фінансовій стабільності, однак воно сигналізує про необхідність оптимізації витратного процесу через покращення планування ресурсів і підвищення дисципліни закупівель.

Будівельно-монтажні роботи супроводжуються великою кількістю облікових документів, що підвищує ризик помилок і зловживань.

Під час контролю облікових операцій у будівництві найчастіше фіксуються такі порушення:

невідповідність між актами виконаних робіт і первинними накладними;

неправильне віднесення матеріальних витрат;
завищення обсягів виконаних робіт у проміжних актах;
несвоєчасне закриття субрахунків 238 і 239.

Аналіз практики ТОВ «Криворізька будівельна компанія» показує, що найпоширенішими є порушення представлені в таблиці 3.8.

Впровадження системи внутрішнього аудиту та автоматизованих перевірок у BAS-системі дозволяє істотно знизити ймовірність таких порушень, а також підвищити прозорість діяльності.

Таблиця 3.8

Типові порушення в обліку будівельно-монтажних робіт

№	Типове порушення	Наслідки	Рекомендації
1	Подвійне списання матеріалів	Завищення собівартості	Встановлення автоматизованих лімітів списання
2	Несвоєчасне оформлення актів КБ-2в	Перекручення періоду визнання доходів	Використання електронного документообігу
3	Завищення обсягів субпідрядних робіт	Викривлення фінрезультату	Порівняння даних із журналами робіт
4	Відсутність узгодження актів між службами	Подвійне фінансування	Введення етапного погодження у BAS-бухгалтерії

Джерело: складено автором

Отже, система контролю облікових операцій у ТОВ «Криворізька будівельна компанія» є ключовим елементом забезпечення прозорості фінансово-господарської діяльності. Вона дозволяє виявляти не лише порушення, але й резерви підвищення ефективності, що безпосередньо впливає на рентабельність будівельних контрактів.

Розроблена методика контролю на основі вимог НП(С)БО 18 та інтеграції з сучасними програмними засобами (BAS-бухгалтерія) сприяє формуванню достовірної інформаційної бази для прийняття управлінських рішень та підвищенню конкурентоспроможності підприємства у галузі капітального будівництва.

3.3. Фінансовий аналіз ефективності діяльності ТОВ «Криворізька будівельна компанія»

Першочерговим завданням для проведення фінансового аналізу діяльності ТОВ «Криворізька будівельна компанія» є всебічне дослідження показників її ліквідності та платоспроможності за період 2020–2024 років. Це дозволяє оцінити здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, підтримувати стабільність грошових потоків і забезпечувати безперервність виробничих процесів у сфері будівельно-монтажних робіт.

З огляду на динаміку будівельного ринку, доцільно використовувати сучасні аналітичні інструменти для визначення інтегральних показників фінансової стійкості підприємства. Зокрема, методика, запропонована платформою YouControl, дозволяє розрахувати індекс FinScore — узагальнений скоринговий індикатор, який комплексно характеризує фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Таблиця 3.9.

Динаміка рівня ліквідності ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за 2020-2024 роки

Фінансовий індикатор	2020	2021	2022	2023	2024
Індекс FinScore	D/1,6	A/3,3	C/1,9	B/3,0	C/2,2
Ліквідність					
Поточна ліквідність	72,3%	61,4%	47,3%	103,5%	99,9%
Абсолютна ліквідність	4,3%	17,3%	6,0%	39,3%	8,0%
Коефіцієнт «кислотний тест»	56,7%	54,1%	33,9%	93,7%	98,4%
Коефіцієнт швидкої ліквідності	56,6%	54,1%	33,9%	93,7%	85,8%
Відношення грошових коштів до активів	3,0%	12,4%	4,6%	17,8%	7,4%
Проміжний коефіцієнт покриття	56,6%	54,1%	33,9%	93,7%	85,8%

Джерело: складено автором за даними you control

Застосування FinScore для ТОВ «Криворізька будівельна компанія» забезпечує можливість оцінити ефективність управління фінансовими ресурсами, визначити рівень ліквідності, прибутковості, ділової активності та кредитоспроможності. Такий підхід не лише сприяє поглибленому аналізу фінансового стану компанії, але й дозволяє сформувати аналітичну базу для

прийняття стратегічних управлінських рішень щодо підвищення її конкурентоспроможності та фінансової стабільності в умовах коливань будівельного ринку.

Отже, аналіз ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості за допомогою FinScore є ключовим етапом у формуванні об'єктивної оцінки поточного фінансового становища ТОВ «Криворізька будівельна компанія» і виявленні тенденцій розвитку підприємства у середньостроковій перспективі. Аналіз ліквідності підприємства є одним із ключових напрямів фінансової діагностики, оскільки він дозволяє оцінити здатність суб'єкта господарювання своєчасно погашати свої короткострокові зобов'язання та ефективно управляти оборотними активами. У випадку ТОВ «Криворізька будівельна компанія» результати, відображені в таблиці «Динаміка рівня ліквідності за 2020–2024 роки», дають можливість прослідкувати тенденції зміни платоспроможності підприємства протягом останніх п'яти років і виявити основні фактори, що впливають на фінансову стійкість у контексті специфіки будівельної діяльності.

Упродовж аналізованого періоду спостерігається значна волатильність інтегрального індексу FinScore, який відображає узагальнену оцінку фінансового стану компанії.

Так, у 2020 році показник мав рівень D/1,6, що свідчило про низьку фінансову стабільність і обмежені можливості підприємства щодо покриття своїх зобов'язань. Проте вже у 2021 році індекс різко підвищився до A/3,3, що можна розцінювати як результат поліпшення операційної діяльності, зростання обсягів реалізації будівельно-монтажних робіт та оптимізації структури оборотного капіталу.

Після цього у 2022 році FinScore знову знизився до C/1,9, що свідчить про ослаблення фінансової позиції, ймовірно, через зменшення прибутковості або зростання кредиторської заборгованості. У 2023 році підприємству вдалося покращити показники до рівня B/3,0, а у 2024 році відбулося незначне зниження до C/2,2, що демонструє нестійкий характер фінансового розвитку,

характерний для будівельної галузі, яка суттєво залежить від сезонності, інвестиційної активності та коливань ринку капіталу.

Поточна ліквідність, яка характеризує здатність підприємства покривати короткострокові зобов'язання за рахунок усіх оборотних активів, протягом аналізованого періоду зазнала істотних змін.

У 2020 році її значення становило 72,3%, що є нижчим за нормативний рівень (приблизно 100%), тобто підприємство не мало достатніх оборотних активів для погашення поточних боргів. У 2021 році показник навіть знизився до 61,4%, а в 2022 році — до критичних 47,3%, що сигналізує про тимчасову фінансову напруженість і можливі труднощі з ліквідністю.

Проте у 2023 році ситуація суттєво покращилася: коефіцієнт досяг 103,5%, що свідчить про повне відновлення платоспроможності та ефективніше управління активами. У 2024 році рівень дещо знизився до 99,9%, але залишився близьким до нормативного, що підтверджує стабілізацію фінансового стану компанії.

Швидка ліквідність, що виключає зі складу оборотних активів запаси, у 2020–2022 роках мала низькі значення (56,6–33,9%), відображаючи дефіцит найбільш ліквідних ресурсів. Водночас у 2023–2024 роках спостерігається помітне зростання — до 93,7% і 85,8% відповідно, що свідчить про підвищення якості активів та зростання обсягів дебіторської заборгованості, придатної до швидкої інкасації.

Показник абсолютної ліквідності, який відображає частку грошових коштів у поточних зобов'язаннях, має традиційно низькі значення у будівельних компаніях через капіталомісткий характер їх діяльності.

Для ТОВ «КБК» у 2020 році він становив лише 4,3%, а у 2021 році — 17,3%, що свідчило про покращення грошового забезпечення. У 2022 році рівень знову впав до 6,0%, тоді як у 2023 році відбулося різке зростання до 39,3%, що, ймовірно, пов'язане з надходженням коштів від великих замовників або завершенням будівельних контрактів.

Однак у 2024 році показник знизився до 8,0%, що може пояснюватися розширенням обсягів робіт і зростанням дебіторської заборгованості.

Схожа тенденція спостерігається і за коефіцієнтом відношення грошових коштів до активів: його максимальне значення зафіксовано у 2023 році (17,8%), що підтверджує зростання ліквідності, тоді як у 2024 році показник зменшився до 7,4%. Це може свідчити про реінвестування отриманих коштів у поточну діяльність або закупівлю матеріальних ресурсів для нових будівельних проєктів.

Проміжний коефіцієнт покриття, який оцінює здатність компанії погашати зобов'язання за рахунок найліквідніших активів і дебіторської заборгованості, у 2020–2022 роках демонстрував поступове зниження — з 56,6% до 33,9%. Така динаміка свідчить про певну фінансову нестабільність у цей період, зумовлену, ймовірно, коливаннями попиту на будівельно-монтажні роботи та змінами у структурі оборотних активів.

Натомість у 2023 році спостерігається суттєвий стрибок до 93,7%, що означає повернення підприємства до стану повної платоспроможності. У 2024 році показник утримується на відносно високому рівні — 85,8%, підтверджуючи, що компанія змогла зберегти фінансову рівновагу навіть в умовах підвищеної конкуренції на ринку.

Загалом аналіз ліквідності ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за 2020–2024 роки показує, що підприємство пройшло складний шлях від фінансової нестабільності до стабілізації та покращення платоспроможності.

Хоча у 2020–2022 роках показники ліквідності перебували на низькому рівні, уже з 2023 року простежується виразна тенденція до зміцнення фінансового становища. Позитивним чинником стало зростання коефіцієнтів поточної та швидкої ліквідності, що свідчить про ефективніше управління дебіторською заборгованістю і грошовими потоками.

Таким чином, підприємство продемонструвало здатність адаптуватися до коливань ринку та забезпечити фінансову стійкість, що є необхідною

умовою для подальшого розвитку й розширення діяльності у сфері будівельно-монтажних робіт.

Таблиця 3.10.

Динаміка рівня платоспроможності ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за 2020-2024 роки

Фінансовий індикатор	2020	2021	2022	2023	2024
Індекс FinScore	D/1,6	A/3,3	C/1,9	B/3,0	C/2,2
Платоспроможність					
Коефіцієнт автономії	31,6%	28,3%	24,0%	54,7%	8,4%
Відношення чистого боргу до EBITDA	-4,0	4,4	-13,3	0,9	44,8
Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	62,1%	52,4%	37,5%	103,0%	99,3%

Джерело: складено автором за даними you control

Оцінка платоспроможності підприємства є ключовим елементом фінансового аналізу, оскільки вона характеризує спроможність суб’єкта господарювання своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов’язання перед контрагентами, інвесторами та державними органами. Для ТОВ «Криворізька будівельна компанія», діяльність якої пов’язана з капіталомісткими проектами та тривалими будівельними циклами, стабільна платоспроможність є визначальним чинником конкурентоспроможності та фінансової стійкості.

Аналіз динаміки показників за 2020–2024 роки дозволяє глибше зрозуміти фінансову еволюцію підприємства, оцінити зміни у структурі капіталу, рівень боргового навантаження та ефективність використання власних і залучених ресурсів.

Одним із найважливіших показників платоспроможності є коефіцієнт автономії, який визначає частку власного капіталу в загальній сумі джерел фінансування. Для ТОВ «Криворізька будівельна компанія» у 2020–2022 роках цей коефіцієнт мав тенденцію до зниження — з 31,6% у 2020 році до 24,0% у 2022-му. Це свідчить про поступове зростання залежності від позикового

капіталу, що могло бути зумовлено потребою у фінансуванні великих будівельних проєктів або затримками платежів від замовників.

Водночас у 2023 році відбулося різке підвищення показника до 54,7%, що є ознакою фінансового оздоровлення підприємства — зменшення боргового навантаження, погашення частини кредитів або збільшення обсягу нерозподіленого прибутку. Однак у 2024 році коефіцієнт автономії різко знизився до 8,4%, що свідчить про суттєве зростання частки позикових ресурсів у структурі капіталу. Подібна ситуація може бути пов'язана з активним інвестуванням у нові об'єкти або зростанням дебіторської заборгованості, що тимчасово зменшило власний капітал у балансі.

Показник Net Debt/EBITDA характеризує здатність підприємства погашати борги за рахунок отриманого операційного прибутку. Для будівельної компанії він має особливе значення, адже визначає рівень ризику фінансової неплатоспроможності.

У 2020 році коефіцієнт мав від'ємне значення ($-4,0$), що свідчить про відсутність значного боргового навантаження й наявність чистих грошових ресурсів. У 2021 році він різко зріс до 4,4, відображаючи зростання обсягів кредитування або короткострокових позик, необхідних для реалізації масштабних підрядних робіт.

У 2022 році значення знову стало від'ємним ($-13,3$), що може бути наслідком зменшення боргу або зростання прибутковості операційної діяльності. У 2023 році показник нормалізувався (0,9), що свідчить про збалансовану фінансову політику та контроль за залученням позикових ресурсів.

Проте у 2024 році спостерігається різке збільшення до 44,8, що є критично високим рівнем, який може свідчити про суттєве нарощування заборгованості для фінансування інвестиційних програм або будівельних проєктів. Така динаміка вимагає підвищеної уваги до управління фінансовими ризиками та забезпечення достатнього рівня прибутковості для обслуговування боргу.

Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом показує, наскільки підприємство фінансує довгострокові активи за рахунок власних коштів. Для ТОВ «Криворізька будівельна компанія» цей показник у 2020 році становив 62,1%, що свідчить про відносно збалансовану структуру капіталу. Проте у 2021–2022 роках значення поступово знижувалося — до 52,4% і 37,5% відповідно, що вказує на зростання частки позикових ресурсів у фінансуванні основних засобів.

У 2023 році показник підвищився до 103,0%, що є ознакою повного покриття необоротних активів власним капіталом, а отже — високої довгострокової фінансової стійкості. У 2024 році рівень дещо знизився до 99,3%, але залишився в межах оптимального нормативу. Така динаміка демонструє, що підприємство змогло підтримувати стійку структуру фінансування, попри зміну ринкових умов і коливання прибутковості.

Отже, аналіз платоспроможності ТОВ «Криворізька будівельна компанія» свідчить про наявність періодів як фінансового зростання, так і тимчасової дестабілізації. У 2020–2022 роках підприємство відчувало дефіцит власного капіталу й високу залежність від зовнішніх джерел фінансування. Починаючи з 2023 року, спостерігалось суттєве покращення фінансових показників, що свідчить про відновлення ділової активності, ефективніше управління ресурсами та оптимізацію структури капіталу.

Незважаючи на деяке погіршення окремих індикаторів у 2024 році, підприємство зберегло здатність забезпечувати фінансування своєї діяльності та підтримувати баланс між власними й позиковими ресурсами.

Таким чином, ТОВ «Криворізька будівельна компанія» демонструє поступове зміцнення фінансової стійкості, що створює передумови для стабільного розвитку в майбутньому за умови посилення контролю за борговими зобов'язаннями та збереження достатнього рівня власного капіталу.

Таблиця 3.11.

Динаміка рівня прибутковості ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за 2020-2024 роки

Фінансовий індикатор	2020	2021	2022	2023	2024
Індекс FinScore	D/1,6	A/3,3	C/1,9	B/3,0	C/2,2
Прибутковість					
ROA - Рентабельність активів	-19,8%	5,7%	-9,3%	22,0%	-0,0%
Рентабельність власного капіталу	-38,3%	21,5%	-27,5%	65,9%	-0,6%
RCA - Рентабельність оборотних активів	-40,2%	12,4%	-26,0%	47,0%	-0,0%
NPM - Чиста маржа	-21,5%	4,7%	-20,7%	89,5%	-0,2%
ROTA - Рентабельність загальних активів	-19,8%	5,7%	-9,3%	22,0%	-0,0%
Валова рентабельність собівартості	4,5%	3,4%	0,0%	0,1%	10,3%
Рентабельність операційних витрат	5,4%	11,5%	0,1%	0,1%	80,1%
Чиста рентабельність витрат	-15,4%	3,2%	-16,2%	39,4%	-0,3%

Джерело: складено автором за даними you control

Оцінка прибутковості є одним із найважливіших напрямів фінансового аналізу, адже саме рівень рентабельності відображає ефективність управління ресурсами, конкурентоспроможність та загальну фінансову стабільність підприємства. Для ТОВ «Криворізька будівельна компанія», діяльність якої зосереджена у сфері будівельно-монтажних робіт, показники прибутковості мають особливе значення, оскільки саме вони характеризують результативність виконання підрядних контрактів, рівень контролю над собівартістю та доцільність використання оборотних коштів.

Рентабельність активів (ROA) характеризує ефективність використання всіх ресурсів підприємства незалежно від джерела їх фінансування. У 2020 році показник становив –19,8%, що свідчить про суттєві збитки. У 2021 році рентабельність підвищилась до 5,7%, проте вже у 2022 році знову знижується до –9,3%, тобто підприємство повертається у зону негативної ефективності. У 2023 році спостерігається найвищий рівень прибутковості (22,0%), що свідчить про ефективне використання активів і високу віддачу від вкладених ресурсів. Натомість у 2024 році показник практично дорівнює нулю (–0,0%), що означає нульовий фінансовий результат, коли доходи лише покривають

витрати.

Рентабельність власного капіталу (ROE) демонструє подібну тенденцію. У 2020 році вона становила $-38,3\%$, що означає суттєві втрати для власників. У 2021 році підприємству вдалося перейти до позитивного значення ($21,5\%$), але в 2022 році рентабельність знову впала до $-27,5\%$. Лише у 2023 році компанія досягла значного зростання ($65,9\%$), що свідчить про результативне використання власного капіталу, ймовірно, завдяки високоприбутковим контрактам. Проте у 2024 році показник знову падає до $-0,6\%$, демонструючи втрату ефективності та можливе зниження власних фінансових ресурсів.

Показник рентабельності оборотних активів (RCA) відображає ефективність використання найбільш мобільної частини капіталу — запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів. У 2020 році рівень RCA був $-40,2\%$, що вказує на неефективне управління оборотними активами. У 2021 році спостерігається зростання до $12,4\%$, але у 2022 році показник знову знижується до $-26,0\%$. 2023 рік демонструє помітне покращення — $47,0\%$, тобто підприємство максимально ефективно використовувало оборотні ресурси. Водночас у 2024 році результат практично нульовий ($-0,0\%$), що свідчить про балансування на межі рентабельності.

Чиста маржа (NPM) показує, яку частку доходу підприємство зберігає у вигляді прибутку. У 2020 році вона становила $-21,5\%$, тобто кожна гривня виручки приносила збиток. У 2021 році маржа зростає до $4,7\%$, у 2022 році знижується до $-20,7\%$, а в 2023 році різко підвищується до $89,5\%$, що є винятково високим результатом і свідчить про суттєве скорочення витрат при збереженні доходів. Проте у 2024 році показник падає до $-0,2\%$, що означає втрату прибутковості. Така різноспрямована динаміка характерна для будівельних підприємств, де результати сильно залежать від кількості великих підрядів і своєчасності розрахунків із замовниками.

Валова рентабельність собівартості свідчить про те, наскільки ефективно підприємство управляє виробничими витратами. У 2020 році її рівень був $4,5\%$, що є низьким, але позитивним результатом. У 2021 році

показник навіть зменшується до 3,4%, а у 2022 році фіксується на нульовому рівні (0,0%), тобто прибуток повністю поглинається собівартістю. У 2023 році підприємство демонструє незначне покращення (0,1%), а у 2024 році спостерігається різке зростання до 10,3%, що вказує на певне відновлення виробничої ефективності.

Рентабельність операційних витрат має ще більш виражену динаміку. У 2020 році вона становила 5,4%, у 2021 році — 11,5%, у 2022 році — лише 0,1%, що свідчить про практично нульову віддачу операційної діяльності. Проте у 2023 році показник залишається на аналогічному рівні (0,1%), а в 2024 році демонструє різке зростання до 80,1%, що може свідчити про успішну оптимізацію управлінських витрат, перегляд цінових умов контрактів або зниження адміністративного навантаження.

Показник чистої рентабельності витрат ілюструє загальну ефективність підприємства з урахуванням усіх видів витрат. У 2020 році він мав від’ємне значення (–15,4%), у 2021 році зріс до 3,2%, у 2022 році знову впав до –16,2%, у 2023 році — різко покращився до 39,4%, після чого у 2024 році знижується до –0,3%. Така нестійкість свідчить про залежність фінансових результатів від кон’юнктури будівельного ринку та структури витрат.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що протягом аналізованого періоду ТОВ «Криворізька будівельна компанія» переживало чергування етапів збитковості та прибутковості. Найуспішнішим роком став 2023, коли майже всі показники прибутковості досягли максимальних значень. У 2024 році ситуація знову ускладнилася, що може бути наслідком зовнішніх ринкових чинників — зростання собівартості, нестабільності попиту чи затримок розрахунків із контрагентами.

Попри коливання результатів, підприємство продемонструвало здатність до адаптації, а різке покращення показників у 2023 році свідчить про наявність потенціалу для подальшого розвитку. Для стабілізації фінансової динаміки ТОВ «Криворізька будівельна компанія» доцільно посилити контроль за собівартістю, оптимізувати структуру витрат і вдосконалити

систему управління проєктними фінансами. Це дозволить зменшити ризики збитковості та забезпечити сталий рівень прибутковості у майбутніх періодах.

Таблиця 3.12.

Динаміка рівня ділової активності ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за 2020-2024 роки

Фінансовий індикатор	2020	2021	2022	2023	2024
Індекс FinScore	D/1,6	A/3,3	C/1,9	B/3,0	C/2,2
Ділова активність					
Оборотність загальних активів	0,6	1,3	0,4	0,2	0,4
Оборотність робочого капіталу	-7,9	-5,9	-1,3	-0,9	224,0
Оборотність дебіторської заборгованості	1,0	4,4	1,7	0,9	0,6

Джерело: складено автором за даними you control

Аналіз ділової активності підприємства дає змогу оцінити швидкість обороту його капіталу, ефективність використання ресурсів та загальний рівень операційної ефективності. Для ТОВ «Криворізька будівельна компанія», яке функціонує у капіталомісткій сфері будівництва, показники оборотності є ключовими індикаторами фінансової динаміки, адже вони безпосередньо впливають на ліквідність, прибутковість і можливість розширення діяльності.

Показник оборотності загальних активів визначає, скільки гривень доходу приносить кожна гривня, вкладена в активи. Для ТОВ «Криворізька будівельна компанія» цей показник у 2020 році становив 0,6, що вказує на низьку ефективність використання активів у період економічної невизначеності. У 2021 році оборотність значно зросла до 1,3, що свідчить про активізацію виробничої діяльності, збільшення кількості виконаних контрактів і покращення управління ресурсами. Однак у 2022 році відбувся спад до 0,4, що можна пояснити зниженням обсягів реалізації робіт або затримками у введенні об'єктів в експлуатацію.

У 2023 році оборотність активів зменшилась до 0,2, що є мінімальним рівнем за весь період спостереження, але у 2024 році показник частково відновився до 0,4. Це свідчить про поступове пожвавлення господарської

діяльності, хоча ефективність використання активів залишається недостатньою.

Найбільш контрастним показником є оборотність робочого капіталу, який характеризує швидкість обертання поточних активів, що використовуються у щоденній операційній діяльності. У 2020 році його значення було $-7,9$, що свідчить про від'ємний робочий капітал — ситуацію, коли короткострокові зобов'язання перевищують поточні активи. У 2021 році показник дещо поліпшується, але залишається від'ємним ($-5,9$), що продовжує свідчити про дефіцит обігових коштів.

У 2022 році спостерігається помітне покращення до $-1,3$, тобто дефіцит капіталу скорочується, однак підприємство все ще має обмежену ліквідність. У 2023 році значення становить $-0,9$, що свідчить про майже досягнення рівноваги між короткостроковими активами та зобов'язаннями. Найяскравішим є результат 2024 року — $224,0$, тобто стрімке зростання оборотності. Це може свідчити про суттєве зменшення дебіторської заборгованості, прискорення розрахунків із клієнтами або реалізацію великого прибуткового контракту, що підвищило грошові надходження. Така різка зміна потребує детального аналізу, оскільки може бути наслідком як справжнього покращення, так і одноразових факторів (наприклад, продажу активів чи тимчасового скорочення запасів).

Показник оборотності дебіторської заборгованості відображає ефективність політики управління розрахунками з покупцями. У 2020 році коефіцієнт становив $1,0$, що означає середній строк погашення дебіторської заборгованості близько року. У 2021 році оборотність різко зросла до $4,4$, що свідчить про суттєве покращення дисципліни розрахунків і скорочення терміну інкасації коштів.

Однак уже у 2022 році показник знижується до $1,7$, у 2023 році — до $0,9$, а у 2024 році — до $0,6$. Це свідчить про поступове зниження платіжної дисципліни контрагентів, що може створювати ризики для ліквідності. Для будівельних компаній така тенденція є типовою, адже великі підрядники часто

стикаються з тривалими циклами розрахунків, авансуванням робіт і затримками з боку замовників.

Загалом аналіз динаміки ділової активності ТОВ «Криворізька будівельна компанія» свідчить про нестійкий характер господарської діяльності та значну залежність від зовнішніх умов. У період 2020–2022 років спостерігалось поступове скорочення оборотності активів, що відображало зниження темпів будівництва та тривалі строки завершення проєктів. У 2023 році підприємство демонструє мінімальні показники ефективності, однак уже у 2024 році спостерігається різке покращення, що може бути ознакою переходу до етапу фінансового відновлення.

Високий рівень оборотності робочого капіталу у 2024 році при одночасному скороченні оборотності дебіторської заборгованості вказує на структурні зміни у фінансових потоках — імовірно, оптимізацію запасів та збільшення обсягів реалізації.

Таким чином, ТОВ «Криворізька будівельна компанія» поступово зміцнює свою операційну ефективність, однак для досягнення стабільного зростання необхідно підвищити контроль за оборотністю активів, скоротити терміни розрахунків із замовниками та забезпечити більш рівномірне використання робочого капіталу. Це дозволить зменшити фінансові ризики та сформувати основу для сталого розвитку у майбутніх періодах.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження організації бухгалтерського обліку, контролю та аналітичного оцінювання будівельно-монтажних робіт на прикладі ТОВ «Криворізька будівельна компанія» дозволило комплексно розкрити економічну сутність, інформаційне забезпечення та методичні підходи до управління ефективністю будівельного виробництва в сучасних умовах господарювання.

У процесі аналізу встановлено, що будівельно-монтажна діяльність характеризується високим рівнем матеріало-, трудо- та капіталомісткості, що зумовлює підвищені вимоги до організації бухгалтерського обліку та системи внутрішнього контролю. Облік у будівництві має забезпечувати не лише достовірне відображення результатів виконаних робіт, а й оперативне формування інформації для управління витратами, визначення собівартості, планування ресурсів і контролю договірних зобов'язань.

Важливим є те, що бухгалтерський облік у будівництві інтегрує положення Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку 7, 9, 11, 16 та 18. Зокрема, НП(С)БО 18 визначає порядок відображення доходів і витрат за будівельними контрактами з урахуванням ступеня їх завершеності, що забезпечує відповідність між фінансовими результатами та періодами їх отримання. У поєднанні з НП(С)БО 16 «Витрати» та Методрекомендаціями № 573, це створює нормативну основу для формування собівартості та аналітики ефективності будівельних проєктів.

Дослідження показало, що ефективна система обліку в будівництві неможлива без поєднання фінансового, управлінського та виробничого обліку. Вони разом формують єдиний інформаційний контур, який дозволяє здійснювати як вертикальний, так і горизонтальний аналіз, а також інтегрований контроль ресурсів.

На прикладі ТОВ «Криворізька будівельна компанія» виявлено, що структура облікової політики охоплює всі ключові елементи будівельного процесу — від документування витрат до визнання доходів за контрактами. У

складі підприємства діє централізована бухгалтерська служба, яка взаємодіє з технічним відділом, відділом постачання та планово-економічним підрозділом.

Організаційна схема обліку забезпечує контроль на кожному етапі:

на виробничому рівні — ведеться облік витрат за об'єктами будівництва (генпідряд, субпідряд, допоміжні роботи);

на рівні бухгалтерії — здійснюється синтетичний та аналітичний облік за рахунками 23, 238, 239, 703, 903;

на управлінському рівні — проводиться аналіз рентабельності контрактів та оцінка ефективності використання ресурсів.

Використання програмного забезпечення BAS «Бухгалтерія» дозволяє інтегрувати первинні документи (акти КБ-2в, довідки КБ-3) з аналітичними звітами, що мінімізує ризик помилок і прискорює складання звітності. Система автоматично формує розрахунки собівартості, зводить дані за об'єктами і дозволяє здійснювати контроль відхилень між кошторисом і фактичними витратами.

Горизонтальний аналіз активів і пасивів ТОВ «КБК» за 2022–2024 рр. засвідчив позитивну динаміку відновлення фінансової стійкості після кризового 2022 року. Активи підприємства зросли на 21,5 %, головним чином за рахунок збільшення оборотних активів (на 22,3 %). Водночас зростання необоротних активів на 20,6 % свідчить про оновлення технічної бази. У структурі пасивів позитивним є підвищення частки власного капіталу до 54,7 % у 2023 р., що вказує на відновлення автономії фінансування.

Фінансові показники ліквідності (поточна — 103,5 %, швидка — 93,7 %) демонструють підвищення здатності підприємства своєчасно покривати поточні зобов'язання. Показник абсолютної ліквідності зріс до 39,3 %, що підтверджує достатній рівень грошових ресурсів для виконання короткострокових зобов'язань.

Разом з тим, коефіцієнт автономії у 2024 р. знизився до 8,4 %, що потребує перегляду структури фінансування й оптимізації боргового

навантаження. Високе значення показника «чистий борг/EBITDA» (44,8) свідчить про потребу в реструктуризації позикового капіталу або диверсифікації джерел фінансування.

Аналіз прибутковості виявив різко виражений контраст між 2022 та 2023 роками. Якщо у 2022 р. підприємство зазнало збитків ($ROA = -9,3 \%$; $NPM = -20,7 \%$), то вже у 2023 р. усі показники прибутковості досягли пікових значень:

рентабельність активів — $22,0 \%$,

рентабельність власного капіталу — $65,9 \%$,

чиста рентабельність витрат — $39,4 \%$.

Такі результати пояснюються підвищенням обсягів будівельно-монтажних робіт, оптимізацією виробничих витрат і зростанням кількості комерційних контрактів. Однак у 2024 р. фіксується нульова динаміка через скорочення ринку та підвищення цін на будівельні ресурси.

Показники ділової активності демонструють неоднозначні тенденції. Оборотноість загальних активів коливається між $0,2 - 1,3$ рази, що свідчить про залежність результатів від сезонності виконання робіт. Особливо важливо, що у 2024 р. спостерігається різке зростання оборотноість робочого капіталу ($224,0$), що пов'язано з завершенням кількох великих контрактів і масовим надходженням розрахунків від замовників.

У ході дослідження доведено, що система внутрішнього контролю ТОВ «КБК» базується на принципах достовірності, превентивності та безперервності. Основними напрямками контролю виступають:

контроль обсягів виконаних робіт і правильності документального оформлення (акти КБ-2в, довідки КБ-3);

перевірка відповідності фактичних витрат затвердженим кошторисам;

верифікація правильності калькулювання собівартості;

зіставлення облікових і виробничих показників із даними фінансової звітності.

Зовнішній аудит проводиться відповідно до МСА 700–720 і має на меті підтвердити достовірність фінансових результатів. Виявлено, що найбільш поширеними порушеннями залишаються несвоєчасне відображення доходів за актами виконаних робіт, завищення кошторисних сум і нецільове використання матеріалів. Для їх усунення рекомендовано посилити автоматизацію контрольних процедур, інтегрувати технічний нагляд із бухгалтерським обліком і використовувати внутрішні аудиторські звіти як базу для управлінських рішень.

Аналіз показників фондівддачі, матеріаломісткості та продуктивності праці свідчить про поступове підвищення ефективності ресурсного використання. У 2023 р. фондівддача становила 1,41 грн доходу на 1 грн основних засобів, що на 37 % вище рівня 2022 р. Це стало можливим завдяки модернізації техніки й оптимізації графіків використання механізмів.

Матеріаломісткість знизилася до 0,56 у 2023 р., однак у 2024 р. зросла до 0,66 через подорожчання сировини та зниження маржинальності робіт. Продуктивність праці зросла з 542 тис. грн/працівника у 2022 р. до 808 тис. грн у 2023 р., що підтверджує позитивний ефект від оновлення системи мотивації персоналу.

Для подальшого зростання ефективності доцільно впровадити систему управління витратами на основі центрів відповідальності, що забезпечить прозорий контроль за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів на кожному будівельному об'єкті.

У результаті проведеного дослідження можна сформулювати низку узагальнених висновків:

Організаційно-інформаційна система обліку ТОВ «КБК» є комплексною, проте потребує подальшої автоматизації. Розширення функціоналу BAS «Будівництво» дозволить скоротити кількість ручних операцій і знизити ризик помилок.

Методика обліку доходів і витрат за будівельними контрактами відповідає вимогам НП(С)БО 18, однак необхідно більш чітко відображати ступінь завершеності робіт, особливо за довгостроковими договорами.

Фінансові результати підприємства свідчать про високу адаптивність до ринкових змін, але для стабільності потрібна стратегія диверсифікації джерел доходу.

Система внутрішнього контролю забезпечує прийнятний рівень достовірності облікових даних, проте має бути розширена за рахунок електронних контрольних листів і ризик-орієнтованого підходу.

Аналіз прибутковості та рентабельності показує потенціал до зростання, що може бути реалізовано шляхом вдосконалення системи планування та прогнозування витрат.

Використання аналітичних інструментів (FinScore, MarketScore) дозволяє оцінювати підприємство в динаміці та підвищує обґрунтованість управлінських рішень.

Внутрішній аудит і моніторинг витрат мають стати постійним інструментом підвищення ефективності управління, особливо у сфері генпідрядних і субпідрядних відносин.

Подальше вдосконалення обліково-контрольної системи ТОВ «Криворізька будівельна компанія» доцільно спрямувати на:

- впровадження інтегрованих аналітичних панелей для моніторингу витрат у реальному часі;

- використання ESG-індикаторів для оцінки соціальної та екологічної ефективності проєктів;

- цифровізацію документообігу (електронні акти, онлайн-кошториси, автоматичне погодження оплат);

- підвищення ролі внутрішнього аудиту як інструменту попередження ризиків, а не лише їх констатації;

- впровадження балансованої системи показників (BSC) для оцінювання не лише фінансових, а й виробничих та клієнтських результатів.

Реалізація зазначених напрямів забезпечить підприємству стійке зростання, підвищить довіру інвесторів і створить основу для інтеграції у європейський ринок будівельних послуг.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що ТОВ «Криворізька будівельна компанія» демонструє достатній рівень фінансової стабільності, організаційної зрілості та професійного підходу до ведення обліку й контролю. Водночас системна модернізація обліково-аналітичного забезпечення, орієнтація на інновації й стандарти сталого розвитку є запорукою її конкурентоспроможності у середньостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пінчук К. С. Організація бухгалтерського обліку та контролю на будівельних підприємствах. Бізнес Інформ. 2019. № 12. С. 282–289. URL: https://www.business-inform.net/article/?abstract=2019_12_0_282_289 (дата звернення: 04.11.2025).
2. Нестеренко К. А. Особливості обліку та аудиту витрат будівельно-монтажних робіт. Вісник студ. наук. т-ва Донецького нац. ун-ту. 2013. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/1311> (дата звернення: 04.11.2025).
3. Осмятченко В. Удосконалення бухгалтерського обліку будівельно-монтажних робіт. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики (ECONA). 2020. Т. 30, № 1. С. 153–160. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/1780/6565656858> (дата звернення: 04.11.2025).
4. Тлучкевич Н. Управлінський аспект собівартості в будівництві. e-Forum. 2022. Т. 12, № 2. С. 42–50. URL: <https://e-forum.com.ua/en/journals/tom-12-2-2022/upravlinsky-aspekt-sobivartosti-v-budivnitstvi> (дата звернення: 04.11.2025).
5. Гуменна-Дерій М. Система обліку основних технічних ресурсів та її поліпшення у будівництві. Світ фінансів. 2022. № 1(70). С. 99–112. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45799/1/ГУМЕННА-ДЕРІЙ.PDF> (дата звернення: 04.11.2025).
6. Єремян О. М., ін. Облік, аудит та аналіз витрат за будівельними контрактами: сучасний стан та проблеми. Облік і оподаткування (НАУ). 2024. № 4(97). С. —. URL: https://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/4_97_2024_ukr/13.pdf (дата звернення: 04.11.2025).
7. Рубцова О. С. Проблеми визнання доходу будівельними підприємствами: порівняння П(С)БО 18 та МСФЗ 15. Економіка та інновації. 2022. № 2. С. —. URL: <https://www.ei->

journal.in.ua/index.php/journal/article/view/479 (дата звернення: 04.11.2025).

8. Римар Г. А. Бухгалтерський облік витрат у будівництві за П(С)БО та МСБО. Вісник ЖДТУ (екон. науки). 2012. С. —. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3016/46.pdf>

(дата звернення: 04.11.2025).

9. Живець А. Вдосконалення обліку валових доходів за будівельними контрактами. Економіка та суспільство. 2022. № 39. С. —. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2021> (дата звернення: 04.11.2025).

10. Суркова Ю. О. Фінансовий контроль у будівництві: теоретичні засади та українські реалії. Наукові праці НДФІ. 2009. № 2(47). С. 143–152. URL: https://npndfi.org.ua/docs/NP_09_02_143_uk.pdf (дата звернення: 04.11.2025).

11. Пінчук К. С. (дубль не робимо) — ДОДАТКОВО: До питання сутності загальновиробничих витрат та їх обліку. Бізнес Інформ. 2024. № 2. С. 139–145. URL: https://www.business-inform.net/article/?abstract=2024_2_0_139_145 (дата звернення: 04.11.2025).

12. Вільман Д. Ю. Облік доходів за будівельними контрактами: метод визначення ступеня завершеності. Архів економіки (ДонНУ ім. Василя Стуса). 2020. № 12. С. —. URL: <https://jarch.donnu.edu.ua/article/view/11697/11572> (дата звернення: 04.11.2025).

13. Jung M., Lee H., Kim H. The Relationship between Unbilled Accounts Receivable and Financial Characteristics in Construction Companies. Sustainability. 2018. Vol. 10, No. 8, 2679. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/10/8/2679> (дата звернення: 04.11.2025).

14. Napier C. J., Stadler C., Young S. The real effects of a new accounting standard: IFRS 15 and revenue recognition. Accounting and Business Research. 2020. 50(7–8): 915–963. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00014788.2020.1770933> (дата звернення: 04.11.2025). tandfonline.com

15. Aladwey L., Ragab N., Hussainey K. The determinants and effects of the early adoption of IFRS 15. *Cogent Economics & Finance*. 2023. 11(1): 2167544. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/23311975.2023.2167544> (дата звернення: 04.11.2025).
16. Choi S.-U., Ko J.-J., An G.-S. Financial Statement Comparability and Environmental Risk: Evidence Around IFRS 15. *Sustainability*. 2024. 16(18): 7993. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/16/18/7993> (дата звернення: 04.11.2025).
17. Yalçın G., Keleş A. Evaluation of Earned Value Management-Based Cost Estimation with ML in Construction. *Buildings*. 2024. 14(12): 3772. URL: <https://www.mdpi.com/2075-5309/14/12/3772> (дата звернення: 04.11.2025).
18. Halpin D. W., Woodhead R. W. Cost- and Schedule-Control Integration: Issues and Needs. *Journal of Construction Engineering and Management (ASCE)*. 1991. 117(3): 486–502. URL: <https://ascelibrary.org/doi/10.1061/%28ASCE%290733-9364%281991%29117%3A3%28486%29> (дата звернення: 04.11.2025).
19. Carr R. I. Cost-Estimating Principles. *Journal of Construction Engineering and Management (ASCE)*. 1989. 115(4): 545–551. URL: <https://ascelibrary.org/doi/10.1061/%28ASCE%290733-9364%281989%29115%3A4%28545%29> (дата звернення: 04.11.2025).
20. O'Brien W. J., Herbsman Z. J. Importance of Capacity Constraints to Construction Cost and Schedule. *Journal of Construction Engineering and Management (ASCE)*. 2000. 126(5): 366–373. URL: <https://ascelibrary.org/doi/10.1061/%28ASCE%290733-9364%282000%29126%3A5%28366%29> (дата звернення: 04.11.2025).